

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Συνδρομή Ιτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰσχύσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: 'Οδὸς Σταδίου, 6.

20 Μαΐου 1879

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΡΙΒΑ

500. οὐδὲν βαρὺ γὰρ προσήκου, ἔλεν ἡ γῆ παρῆ! διὰ —
 οὐκ ἔστιν ὅτι φράσεν νὰ ἐφοδισθῇ σάβιν αὐτὸ καὶ ἐν βαρὺ,
 νὰ χρησιμοποιῶν διὰ νὰ καταργηθῇ πάλιν τὸ φράσιν αὐτὸ νὰ
 οὐκ ἔστιν γὰρ ἡν ἐξοστὴν ἡν ἐχθρὸν ὡς ἡλῆδος ὁ γῆρ' ὅς
 ἐν Μαγνησίᾳ τῆς 7. ἐκτελεσθῆ 1826.

Εκ Παλαμηνδίου, τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1826. Θ. ΓΡΙΒΑΣ.

[illegible]

«Φοβερά τῶνντι ὑπὲρ^αξαν, γράφει ὁ κ. Κ. Πα-
παρηγόπουλος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ του, τὰ τρία τε-
λευταία ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως. Μέχρι τοῦδε ἐ-
γράψαμεν ἱστορίαν. Ἐφεξῆς ἡ ἐπανάστασις προς-
γράψαμεν τραγωδίαν σχῆμα. Ἀπὸ τοῦ 1821 μέ-
λαμβάνει ὁ ἀγὼν ὑπὲρ^αξεν μὲν δυσανάλογος,
ὅρι τοῦ 1825 ὁ ἀγὼν ὑπὲρ^αξεν μὲν δυσανάλογος,
ἀλλὰ κατὰ ξηρὰν οἱ πολέμιοι εἶχον τὸν αὐτὸν
ἐπισημὸν πρὸς τοὺς ἡμετέρους, τὸν αὐτὸν τρόπον
τοῦ πολεμεῖν, καὶ, ἐν συνόλῳ, δὲν ἡδυνήθησαν
ἂν ἀντιπαρατάξωσι δυνάμεις ὑπερβαλόντως ἀ-
νωτέρας κατὰ τὸ πλῆθος· κατὰ θάλασσαν δὲ πε-
λώριοι μὲν ἦσαν οἱ ὄγκοι τοῦ τουρκικοῦ στόλου,
ἀλλὰ, καθὼς κυβερνώμενοι καὶ χειριζόμενοι, κα-
τωρθώθη νὰ καταστρατηγῶνται καὶ ἐν μέρει νὰ

ΤΟΜΟΣ Ζ' - 1879

καταστρέφονται διὰ τῆς δεξιότητος καὶ τῆς τόλ-
μης τῶν ἡμετέρων. Ἐντεῦθεν δὲν ἦτο ἀπίθανον
νὰ ματαιωθῶσιν ἐπὶ τέλους τὰ τῶν Ὁσμανιδῶν
ἐπιχειρήματα. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1825 μέχρι τοῦ
τέλους τοῦ 1827 τὰ πράγματα μετέβαλον ὄψιν.
Ἡ ἐπανάστασις ἐπολεμήθη ἔκτοτε ὑπὸ τακτικοῦ
στρατοῦ καλῶς ὀργανωμένου καὶ κάλλιον ὀδη-
γούμενου. Ὁ τολμηρὸς, ὁ νοήμων, ὁ ἐπίμονος τοῦ
στρατοῦ τούτου ἡγεμὼν ἐπερείδετο ἐπὶ τῶν δα-
ψιλῶν τῆς Αἰγύπτου πόρων καὶ ἐπὶ στόλου, ὁ-
στις, μὴ πτοούμενος ἤδη ἀπὸ τῶν πυρπολικῶν
καὶ εἰς μὴδὲν λογιζόμενος τὰς ζημίας ὅσας κατ'
ἀρχὰς ἐξ αὐτῶν ἐπαθε, δὲν ἔπαυσε διατηρῶν τὴν
μεταξὺ Ἀλεξανδρείας καὶ Πελοποννήσου συγκοι-
νωσίαν καὶ μεταδιβάλλων ἐπικουρίας, χρήματα,
ἐφόδια. Ὁ Ἰβραὴμ πασᾶς μὴ ἀρκοῦμενος εἰς τὸ
νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν ἐκ παρατάξεως ἀντίστασιν
ἐν Πελοποννήσῳ, ἐβοήθησε τὸν Ῥεσίτ πασᾶν εἰς
τὸ νὰ κυριεύσῃ τὸ Μεσολόγγιον. Αὐτὸς οὗτος ὁ
Ῥεσίτ πασᾶς δὲν ἦτο ἄνθρωπος κοινός, οὐδὲ ὡ-
μοιάζε τοὺς πασάδες ὅσους ὁ σουλτάν Μαχμού-
της εἶχε πέμψει προηγουμένως κατὰ τῆς Ἑλλά-
δος. Ναι μὲν ἦρχε πάντοτε ἀτάκτων σιφῶν,
ἀλλὰ ἤξευρε νὰ συντηρῇ, νὰ ἀναπληρῶσιν, νὰ προ-
μηθεύῃ δι' ἀπάτων τῶν δεόντων τὰ σίτην ἐ-
κείνα καὶ πρὸ πάντων ἤξευρε νὰ ὀδηγῇ αὐτὰ ἐ-
πιτηδεύως, νὰ μὴ πτοῖται ὑπὸ τῶν ἀτυχιῶν καὶ
νὰ ἐπιμένῃ. Ἡ ἐπανάστασις, ἥτις ἐν τῇ ἡπει-
ρωτικῇ Ἑλλάδι ἤρξατο τῷ 1821 ἀπὸ τῆς Χαλ-
κιδικῆς καὶ τοῦ Σουλίου βαθμυδὸν περισσελλο-
μένη κατήντησε νὰ περιορισθῇ τῷ 1827 ἐν-
τὸς τῶν τειχῶν τοῦ Ναυπλίου καὶ τοῦ Ἀχρό-

κορίνθου, ἐντὸς τῶν βράχων τῆς Μάνης, τῆς Ἰδρας καὶ τῶν Σπετσῶν.

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμφορῶν τούτων καὶ τῶν δοκιμασιῶν αἵτινες ἐπέσκηψαν κατὰ τὰ τρία ἐκεῖνα ἀπαίσια ἔτη, τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνεδείχθη τῇ ἀληθείᾳ ἀξιάγαστον. Δὲν ἀγαπῶ τὰς υπερβολὰς αἵτινες εἶναι τὸ ψιμύθιον τῆς ἱστορίας· ἐπὶ τοσοῦτον ὅμως χρόνον συζήσας διανοίᾳ τε καὶ καρδίᾳ μετὰ τοῦ ἀρχαίου, τοῦ μέσου καὶ τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ, εἰμυπόρῳ, νομίζω, νὰ εἴπω ὅτι, λόγῳ καρτερίας καὶ ἀφοσιώσεως, οὐδέποτε ὑπῆρξε λαμπρότερος ἢ κατὰ τὴν ἀποφράδα ταύτην ἐποχὴν. Ὅχι, οὐδέποτε, οὐδ' ἐπὶ τῶν πολυμυνῶν ἐκείνων χρόνων, καθ' οὓς ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ ἡ δυσἀριθμητὸς τοῦ Ξέρξου στρατιά. Ὁ θάνατος τοῦ Λεωνίδου, ἡ ἐθελοθυσία τῶν Ἀθηναίων, ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία ὑπῆρξαν βεβαίως ἔργα μεγάλα· ἀλλὰ ἡ κρίσις ἐκείνη δὲν διήρκεσεν εἰμὴ μῆνας τρεῖς, ἐνῶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπανάστασιν ἡ κρίσις, ἡ ὀλεθρία κρίσις, παρετάθη ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη. Τρία φρούρια παρεδόθησαν· τὸ Παλαιόκαστρον (τὸ παλαιὸν Ναυαρίνον), τὸ Νεόκαστρον, ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τῶν μέσων τῆς μακρᾶς ταύτης ἀγωνίας, τινὲς ὑπέκυψαν· ἀλλὰ πάντες μὲν ἐπὶ ἡμιόλιον ἔτος, οἱ δὲ πλείονες, οἱ ἀσυγκρίτῳ πλείονες, μέχρι τέλους ἐνεκαρτέρησαν. Γυναῖκες, παῖδες καὶ πρεσβύτεροι κατέφευγον εἰς τὰ βουνά, εἰς τὰ σπήλαια, εἰς τὰ τενάγη, ἐπείνων, ἐδίψων, ἐρρίγουν, ἐθνησκον, ἐξηνδραποδίζοντο, ὑφίσταντο τὰς ὀδυνηροτέρας τῶν δοκιμασιῶν, ἀλλὰ δὲν ὑπετάσσοντο, δὲν παρεδίδοντο· καὶ διήγαγον τὸν βίον τοῦτον ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη. Οἱ μαχηταὶ ἀπῆρχοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀπέλπιδες· ἀπέθνησκον, ἡχμαλωτεύοντο, ἐσώζοντο ὅπως ἡδύναντο, ἀλλὰ δὲν παρέδιδον τὰ ὅπλα.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

ἐν ἡμέραις ὀγδοήκοντα.

[Μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

Συντάξις ἐδὲ σελ. 289.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Ἀποψὶς τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου ἐν ἡμέρᾳ πολιτικῆς ὁμηγύρεως.

Ἦτο ἐβδόμη ὥρα τῆς πρωῒας, ὅτε ὁ Φιλέας Φόγ, ἡ κ. Ἀουδά καὶ ὁ Πονηρίδης ἐπάτησαν τὸ ἀμερικανικὸν ἔδαφος,—ἂν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ οὕτω τὴν πλευστὴν προκυμαίαν ἐφ' ἧς ἀπέβησαν. Αἱ προκυμαῖαι αὗται, ἀναβαίνουσαι καὶ καταβαίνουσαι μετὰ τῆς πλημμύρας, εὐκολύνουσι τὴν φόρτωσιν καὶ τὴν ἐκφόρτωσιν τῶν πλοίων. Εἰς αὐτὰς πλαγιοδετοῦνται πα τὸς μεγέθους σκάφη, ἀτμοκίνητα πάσης ἐθνικότητος, καὶ αἱ πολυώροφοι ἐκεῖναι πλωταὶ οἰκίαι, αἱ διαπλέουσιν τὸν Σακραμέντον καὶ τὰ παραποτάμια του. Ἐπ' αὐτῶν δ' ἐπίσης στοιβάζονται τὰ προϊόντα ἐμπορίου ἐκτεινομένου μέχρι Μεξί-

κοῦ, Περουβίας, Χιλῆς, Βρασιλίας, Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ πασῶν τῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Ὁ Πονηρίδης, χαίρων μεγάλως, ὅτι ἐφθανε τέλος εἰς τὴν ἀμερικανικὴν γῆν, ἐνόμισεν καλὸν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόβασίν του διὰ κινδυνώδους ἄλματος ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων. Πεσὼν ὅμως ἐπὶ τῆς προκυμαίας, ἧς τὸ ξύλινον ἔδαφος ἦτο σεσηπός, ὀλίγου δεῖν τὸ διεπέρα. Καταθορυβηθεὶς ἐκ τοῦ παραδόξου ἐκείνου τρόπου, καθ' ὃν ἐπάτει τὸν νέον κόσμον, ὁ χρηστὸς νέος ἔβαλε κραυγὴν, ἥτις ἔτρεψεν εἰς αἰφνίδιον πτήσιν πλῆθος φαλακροκόρακων καὶ πελεκάνων, συνήθων κατοίκων τῶν κινήτων ἐκείνων προκυμαίων.

Ὁ κ. Φόγ, ἄμ' ἀποβάς, ἠρώτησε τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀνεχώρει ἡ πρώτη διὰ Νέαν Ὀρκὴν ἀμαξοστοιχία. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἀνεχώρει τὴν ἐκτὴν ὥραν τῆς ἐσπέρας, εἶχεν ὀλόκληρον ἡμέραν νὰ ἐξοδεύσῃ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Καλιφορνίας. Ἐμίσθωσε λοιπὸν ἄμαξαν, πρὸς τρία δολλάρια τὸν δρόμον, καὶ καθίσαντος τοῦ Πονηρίδου παρὰ τὸν ἀμαξηλάτην, κατηνύθη μετὰ τῆς κ. Ἀουδά εἰς τὸ Διεθνὲς Ξενοδοχεῖον.

Ἐκ τῆς περιωπῆς αὐτοῦ ἐπεσκόπει ὁ Πονηρίδης τὴν μεγάλην ἀμερικανικὴν πόλιν· εὐρείας ὁδοὺς, οἰκίας χαμηλὰς καὶ εὐθυγράμμους, ἐκκλησίας καὶ τεμένη ῥυθμοῦ γοθικοῦ ἀγγλοσαξωνικοῦ, νεώρια ἀπέραντα, ἀποθήκας ὁμοίας πρὸς ἀνάκτορα, τὰς μὲν ξυλῖνας τὰς δὲ κεραμοκτίστους, καὶ διὰ τῶν ὁδῶν κινουμένας ἀμάξας πολυαριθμούς, λεωφορεῖα, ἀμάξια ἵπποσιδηροδρομικά, καὶ ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων οὐ μόνον Ἀμερικανούς καὶ Εὐρωπαίους, ἀλλὰ καὶ Σίνας καὶ Ἰνδοὺς, καὶ πάντα τέλος τὰ στοιχεῖα πληθυσμοῦ διακοσίων χιλιάδων.

Τὸ θέαμα ἐξέπληξε μεγάλως τὸν Πονηρίδην. Ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος ἦτο ἔτι δι' αὐτὸν ἡ πόλις τοῦ 1849, ἡ πόλις τῶν ληστῶν, τῶν ἐμπρηστών καὶ τῶν δολοφόνων, τῶν συρρέουσάντων πανταχόθεν εἰς κατάκτησιν τῆς χρυσοῦς ἀμμου· ἄπειρον πανδαυμόνιον, περιλαμβάνον πάντα ἐξώλη καὶ προώλη, ὅπου οἱ χαρτοπαῖκται διεκύνθουν τὴν χρυσὴν τῶν κόνιν κρατοῦντες πολύκροτον διὰ τῆς μιᾶς καὶ ἐγγειρίδιον διὰ τῆς ἄλλης. Ἀλλ' ὁ «καλὸς καιρὸς» ἐκεῖνος εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος παρῆγε νῦν τὸ θέαμα μεγάλης ἐμπορικῆς πόλεως. Ὁ ὕψηλός τοῦ δημαρχείου πύργος, ἐν ᾧ ἀγρυπνοῦσιν οἱ νυκτοφύλακες, ἐδέσποζε μεγάλου δικτύου ὁδῶν καὶ παρόδων, διατεταμένον κατ' ὀρθὰς γωνίας, καὶ ἀποτελουσὼν πολλαχοῦ θαλερὰς πλατείας, ὑπερεῖχε δὲ περαιτέρω πόλεως σινικῆς, ἥτις ἐφαίνετο μετενεχθεῖσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κράτους ἐντὸς κυτίδος παιγνίων. Οὔτε πλατύγουροι πῖλοι πλέον, οὔτε χιτῶνες ἐρυθροί, ὁποῖους ἔφερον οἱ χρυσοθήραι, οὔτε Ἰνδοὶ πτιλοφόροι· ἀλλ' ὕψηλοι μεταξωτοὶ πῖλοι πανταχοῦ καὶ ἐπενδύται μέ-

λανεσ, φερόμενοι ὑπὸ πολυαριθμῶν κυρίων, οὓς ἐκίνει φρενιτικὴ δραστηριότης. Ὅδοι τινες, καὶ αεταῖοι αὐτῶν ἡ Μογγόμερυ-Στρήτ—ἀνάλογος τῇ Ῥήτζεν-Στρήτ τοῦ Λονδίνου, τῆς Ἰταλικῆς Λεωφόρου τῶν Παρισίων καὶ τῆς Βρότσεϋ τῆς Νέας Ὀρκῆς—ἐφράσσοντο ἐκατέρωθεν ὑπὸ κατὰστημάτων μεγαλοπρεπῶν, εἰς ὧν τὰ παράθυρα ὑπῆρχον ἐκτεθειμένα τὰ προϊόντα τῆς γῆς ὀλοκλήρου.

Ὅτε ὁ Πονηρίδης ἐφθασεν εἰς τὸ Διεθνὲς Ξενοδοχεῖον, ἐνόμισεν ὅτι δὲν εἶχεν ἀναχωρήσει ἐξ Ἀγγλίας. Τὸ ἰσόγειον αὐτοῦ πάτωμα κατεῖχεν εὐρύτατον κυλικεῖον ἀνοικτὸν ὡρεῶν εἰς πάντα διαβάτην. Κρέας ξηρὸν, ῥόφημα ὀσπριδίων, διπυρίτης καὶ τυρὸς παρείχοντο ἐν αὐτῷ ἀδαπάνως εἰς τοὺς προσερχομένους, οἵτινες ἐπλήρωνον μόνον τὸν οἶνον ἢ τὸν ζυθὸν τῶν, ἂν εἶχον διάθεσιν νὰ δροσιθῶσι. Τοῦτο ἐφάνη λίαν ἀμερικανικὸν εἰς τὸν Πονηρίδην.

Τὸ ἐστιατόριον τοῦ ξενοδοχείου ἦτο κάλλι-στον. Ὁ δὲ κ. Φόγ καὶ ἡ κ. Ἀουδά ἐκάθισαν εἰς τινὰ τραπέζαν, ἐφ' ἧς παρετέθησαν αὐτοῖς ὑπὸ στιλποδέρμων μαύρων ἀφθονώτατα ἐδέσματα ἐντὸς μικροσκοπικῶν πινακίων.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ὁ κ. Φόγ, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς κ. Ἀουδά, κατέλιπε τὸ ξενοδοχεῖον, ἵνα μεταβῇ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἀγγλικοῦ προξενείου πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ διαβατηρίου του. Ἀπῆντησε δὲ καθ' ὁδὸν τὸν ὑπρέτην του, ὅστις τὸν ἠρώτησεν, ἂν δὲν ἦτο φρόνιμον, πρὶν ἢ ἐπιβῶσι τοῦ Εἰρηνικοῦ σιδηροδρόμου, ν' ἀγοράσωσι δωδεκάδας τινὰς πυροβόλων καὶ πολυκρότων· διότι ὁ Πονηρίδης εἶχεν ἀκούσει, ὅτι οἱ Ἰνδοὶ Σινὺ καὶ Πόουνη ἐλήστευον πολλάκις καὶ ἀμαξοστοιχίας ὡς κοινοὶ ἰσπανοὶ λησταί. Ὁ κ. Φόγ ἀπεκρίθη μὲν, ὅτι τοιαύτη πρόνοια ἦτο περιττή, ἀλλὰ τὸν ἀφῆκεν ἐλεύθερον νὰ πράξῃ κατὰ βούλησιν, καὶ κατηνύθη εἰς τὸ ἀγγλικὸν προξενεῖον.

Μόλις ὅμως εἶχε προβῇ διακόσια βήματα, καὶ ἀκατὰ παραδοξοτάτην σύμπτωσιν ἀπῆντα τὸν Φίξ. Ὁ ἀστυνομικὸς ἐπιθεωρητὴς ἐπέδειξε μεγίστην ἀπορίαν. Πῶς! ὁ κ. Φόγ καὶ αὐτὸς εἶχον διαπλεύσει ὁμοῦ τὸν Εἰρηνικόν, χωρὶς νὰ συναντηθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἀτμοκινήτου! Ὅπως δὲ ἔπειθε ὁ κ. Φίξ ἐθεώρει ὡς τιμὴν του, ὅτι ἐπανεβίβασεν εὐπατρίδην, εἰς ὃν εἶχε τόσας ὑποχρεώσεις, καὶ ἐπειδὴ αἱ ὑποθέσεις αὐτοῦ τὸν ἀνεκάλουν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἤθελε μεγάλως χαρῇ ἂν εἶχε κατὰ τὴν περαιτέρω ὁδοπορίαν τὴν εὐχάριστον συνοδείαν του.

Ὁ κ. Φόγ ἀπῆντησεν, ὅτι δι' αὐτὸν θὰ ἦτο τοῦτο τιμὴ, καὶ ὁ Φίξ—ἐπιθυμῶν νὰ τὸν ἔχῃ πάντοτε ὑπὸ τὰ βλέμματά του—ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν ἀδειαν νὰ διατρέξῃ μαζύ του τὴν περιέρχον ἐκείνην πόλιν τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου, ὑπὲρ καὶ τῷ ἐπετράπη.

Ὅτω δὲ ἡ κ. Ἀουδά, ὁ Φιλέας Φόγ καὶ ὁ Φίξ ἤρξαντο περιερχόμενοι τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, καὶ εὐρέθησαν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Μογγόμερυ-Στρήτ, ὅπου ἡ συρροὴ τοῦ πλήθους ἦτο μεγίστη. Λαὸς ἄπειρος συνωθεῖτο ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων, ἐν μέσῳ τῆς λεωφόρου, ἐπὶ τῆς τροχιάς αὐτῆς τῶν ἵπποσιδηροδρόμων, καὶ τοὶ ἀδιακόπως διήλυνον ἀμάξια καὶ λεωφορεῖα, ἐπὶ τῆς φλιάς αὐτῆς τῶν ἐργαστηρίων, εἰς τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔτι τῶν ὀρόφων. Ἀνθρωποὶ ἀγγελιαφόροι περιήρχοντο διὰ τῶν ὁμίλων, σημαῖαι καὶ ἐπιστείνοντες ἐκυμάτιζον πανταχοῦ, καὶ κραυγαὶ ἀντήχουν πανταχόθεν:

— Ζήτω ὁ Κάμερφηλδ!

— Ζήτω ὁ Μανδιβού!

Ἦτο ὁμήγουρις πολιτικῇ.

Τοῦτο τοῦλάχιστον ἐσκέφθη ὁ Φίξ, ὅστις καὶ ἀνεκοίωσε τὴν ἰδέαν του εἰς τὸν κ. Φόγ, προσθέτων:

— Θὰ κάμωμεν ἴσως καλὰ, κύριε, νὰ μὴ ἀναμιχθῶμεν εἰς αὐτὸ τὸ πλῆθος. Κινδυνεύει τις νὰ ξυλοκοπηθῇ χωρὶς λόγον.

— Πραγματικῶς, ἀπήντησεν ὁ κ. Φόγ. Καὶ οἱ γρόνθοι, ὅσον πολιτικοὶ καὶ ἂν ἦνε, εἶνε γρόνθοι πάντοτε.

Ὁ Φίξ ἐνόμισεν, ὅτι καθῆκον εἶχε νὰ μειδιάσῃ πρὸς τὴν παρατήρησιν ταύτην· ἵνα βλέπωσι δὲ ἀνεμόχλητοι, ὁ κ. Φόγ, ἡ κ. Ἀουδά καὶ αὐτὸς κατέλαβον θέσιν ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης βαλμίδος κλίμακός τινος, ἥτις ἔφερεν εἰς δῶμα κείμενον ὑπεράνω τῆς Μογγόμερυ-Στρήτ. Ἀπέναντι δ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ὁδοῦ, μετὰ τῆς ἀποθήκης ἀνθρακωπώλου καὶ τοῦ κατὰστήματος ἐμπορίου πετρελαίου, ἠνοίγετο εὐρὺ γραφεῖον ὑπαιθρον, εἰς ὃ ἐφαίνοντο συμβάλλοντα τὰ διάφορα ρεύματα τοῦ πλήθους.

Πρὸς τί καὶ διατί ἡ κίνησις ἐκείνη τοῦ λαοῦ; Ὁ Φιλέας Φόγ τὸ ἠγνόει ἐντελῶς. Προέκειτο ἄρα γε περὶ ἐκλογῆς ἀνωτέρου τινὸς πολιτικοῦ ἢ στρατιωτικοῦ λειτουργοῦ, διοικητοῦ ἐπαρχίας ἢ βουλευτοῦ; Ἡ ζωνρὰ τύρβῃς ἥτις συνετάρασσε τὴν πόλιν ἐδικαίου τοιαύτην ὑπόθεσιν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ πλῆθος συνεκινήθη ἐκτάκτως, καὶ πᾶσαι αἱ χεῖρες ἀνυψώθησαν· τινὲς ἐξ αὐτῶν, εἰς γρόνθους συνεσφιγμέναι, ἐφαίνοντο ἀναδοκαταβαίνουσαι ἐν μέσῳ κραυγῶν, τοῦτο δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦτο ζωνρὸς τις τρόπος ψηφοφορίας. Ὁ ὄχλος διεσείετο ὡς κύμα, αἱ σημαῖαι συνετάρασσοντο, ἤφανίζοντο πρὸς στιγμὴν καὶ ἀνεφαίνοντο πάλιν, μεταβεβλημένοι εἰς ῥάκη. Οἱ κυματισμοὶ δὲ τοῦ πλήθους ἐφθάνον μέχρι τῆς κλίμακας, καὶ αἱ κεφαλαὶ ἤνωρθύνοντο ὑπὲρ τὴν ἐπιφανείαν του, ὡς θάλασσα συγκυκλωμένη αἴφνης ὑπὸ ἀνεμοστροβίλου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελανῶν πέλων ἤλαττοῦτο ἐπαίσθητως, καὶ τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν ἐφαίνετο ἡδὴ ἐλαττωθὲν τὸ ὕψος.

— Εἶνε βεβαίως πολιτικὴ συνάθροισις, παρέτρησεν ὁ Φίξ καὶ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται πρέπει νὰ ᾔηε πολὺ σπουδαῖον. Τίποτε παρὰδοξον νὰ πρόκειται πάλιν περὶ τῆς Ἀλαβά-
μας, μολονότι τὸ ζήτημα ἐλύθη πλέον.

— Ἰσως, ἀπήντησεν ἀπλῶς ὁ κ. Φόγ.

— Ὡπωςδὴποτε, ἐπανέλαθεν ὁ Φίξ, δύο συναγωνιστὰι ὑπάρχουσιν, ὁ ἐντιμος Κάμερφηλδ καὶ ὁ ἐντιμος Μανδιβόυ.

Ἡ κ. Ἀουδά, στήριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Φιλέα Φόγ, ἐθεώρει μετ' ἐκπλήξεως τὴν παραχώρη ἐκείνην σκηνήν, καὶ ὁ Φίξ ἡτοιμάζετο νὰ ἐρωτήσῃ ἕνα τῶν γειτόνων του τὸν λόγον τῆς δημοτικῆς ἐκείνης ἐξάφνης, ὅτε κίνησιν τις ζωηροτέρα συνετάραξε τὰ πλήθη. Αἱ ζητωκραυγαὶ καὶ αἱ ὕβρεις ἐδιπλασιάσθησαν, τὰ δὲ δόρατα τῶν σημαιῶν μετεβλήθησαν εἰς ὅπλα ἐπιθετικά. Πᾶσα χεὶρ μετεβλήθη εἰς γρόνον, ἀπὸ τῶν ἀμαξῶν καὶ τῶν λεωφορείων ἀντηλλάσσοντο βράχων τὰ γρονθοκοπήματα, καὶ πᾶν τὸ προστυγχάνον μετεβάλλετο εἰς βλήμα. Ὑποδήματα καὶ σανδάλια διέγραφον ἐν τῷ κενῷ καμπύλας ἐκτεταμένας, ἡκούσθησαν δὲ καὶ τινα πολυκρότα ἀναμειγνύοντα τὰς ἐθνικὰς τῶν ἐκπυρσοκροτήσεις μετὰ τῶν ὠρυγῶν τοῦ ὄχλου.

Τὸ πλῆθος προσήγγισεν εἰς τὴν κλίμακα καὶ ἀνέβη τὰς πρώτας τῆς βαθμίδας. Ἡ μία τῶν μερίδων προδήλως ἀπεκρούετο, ἀλλ' οἱ ἀπλοῦ θεαταὶ δὲν ἠδύναντο νὰ διακρίνωσιν, ἀν' ὁ Μανδιβόυ ἔμενε νικητὴς ἢ ὁ Κάμερφηλδ.

— Νομίζω φρόνιμον ν' ἀποσυρθῶμεν, εἶπεν ὁ Φίξ, ὅστις εἶχε μέγιστον συμφέρον νὰ μὴ πάθῃ τι ὁ ἀνθρωπὸς του, μηδὲ νὰ περιπλακῇ εἰς δυσάρεστον ὑπόθεσιν. Ἄν πρόκειται περὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ μᾶς ἀναγνωρίσωσι, θὰ διατρέξωμεν κίνδυνον!

— Ἀγγλος πολίτης... ἀπήντησεν ὁ Φιλέας Φόγ.

Ἀν' ἐπρόφθασεν ὅμως νὰ περάνῃ τὴν φράσιν του. Ὁπισθεν αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ δώματος, ὅπερ προηγείτο τῆς ἀναβάθρας, ἡκούσθησαν κραυγαὶ φοβεραί. «Ζήτω, Ζήτω ὁ Μανδιβόυ», ἐκραζόν πάντες ἦσαν δὲ στίφη ἐκλογέων, ὁρμώντων εἰς νέαν προσβολήν, καὶ ἐπιπιπτόντων ἐκ τοῦ πλαγίου κατὰ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Κάμερφηλδ.

Ὁ κ. Φόγ, ἢ κ. Ἀουδά καὶ ὁ Φίξ εὗρέθησαν οὕτω μετὰξὺ δύο πυρῶν, δὲν εἶχον δὲ πλέον τὸν καιρὸν νὰ ἐκφύγωσιν. Ὁ χειμάρρος ἐκεῖνος τῶν ἀνθρώπων, ὀπλισμένων διὰ βράδων μολυβδόφορων καὶ ῥοπαλίων, ἦτο ἀκατάσχετος, ὁ δὲ Φιλέας Φόγ καὶ ὁ Φίξ, ἀγωνιζόμενοι νὰ προφυλάξωσι τὴν νεαράν γυναῖκα, κατεπατήθησαν οἰκτρῶς. Ὁ κ. Φόγ, ἀπαθὴς ὡς πάνποτε, ἠθέλησε νὰ ὑπερασπισθῇ διὰ τῶν φυσικῶν ἐκείνων ὀπλῶν, ἅτινα ἔχει πᾶς Ἀγγλος εἰς τὰς ἄκρας τῶν χειρῶν του, ἀλλ' εἰς μάτην. Γίγας τις, δαυκόχρουν ἔχων τὸ ὑπογένειον, πορφυρᾶς τὰς

παρειὰς καὶ τοὺς ὤμους εὐρεῖς, φαινόμενος δὲ ἡγέτης τοῦ ὄχλου, ἤγειρε τὸν φοβερόν του γρόνον κατὰ τοῦ Φόγ, καὶ θὰ ἐπέφερε βεβαίως σπουδαίαν εἰς τὸν εὐπατρίδην βλάβην, ἀν' ὁ Φίξ ἐξ ἀποσιώσεως δὲν ἐδέχετο ἀντ' ἐκείνου τὸ κτύπημα. Ὁ μετὰξίνος ὑψηλὸς πῖλος τοῦ ἀστυνομικοῦ ὑπαλλήλου, βαρὺ ὑποστάς τραῦμα, μετεβλήθη πάραυτα εἰς ἀπλοῦν σκοῦφον.

— Γίγας! εἶπεν ὁ κ. Φόγ, ἀτενίζων ἐπὶ τὸν ἀντίπαλόν του βλέμμα βαθυτάτης περιφρονήσεως.

— Ἀγγλε! ἀπήντησεν ὁ ἄλλος.

— Ὁ ἀνταμωθῶμεν!

— Ὅταν θέλετε.

— Τὸ θνητά σας;

— Φιλέας Φόγ. Καὶ τὸ ἰδικόν σας;

— Συνταγματάρχης Στάμπ Πρόκτορ.

Μετὰ τοῦτο ἡ πλημμύρα παρήλθεν, ὁ δὲ Φίξ, ἀνατραπείς, ἡγέσθη πάλιν, κατεσχισμένα μὲν ἔχων τὰ ἐνδύματα, ἀλλὰ χωρὶς τινος σπουδαίου μώλωπος. Ὁ ὁδοιπορικὸς του ἐπενδύτης εἶχε διαχωρισθῇ εἰς δύο ἄνισα μέρη, καὶ ἡ περισκελὶς αὐτοῦ ὁμοιάζε πρὸς τὰς ἀναξυρίδας ἐκείνας, ἃς Ἰνδοὶ τινες—κατὰ παρὰδοξον συρμόν—δὲν φοροῦσι πρὶν ἢ ἀφαιρέσωσι τὰ ὀπίσθιά των. Ἀλλ' ὅπως δὴποτε ἡ κ. Ἀουδά δὲν εἶχε προσβληθῇ, καὶ ὁ Φίξ μόνος εἶχε φιλοδωρηθῇ δι' ἐνὸς γρονθοκοπήματος.

— Εὐχαριστῶ, εἶπεν ὁ κ. Φόγ εἰς τὸν ἀστυνομικὸν πρόκτορα, ἅμα ὡς ἐξῆλθον τοῦ πλήθους.

— Τίποτε! ἀπήντησεν ὁ Φίξ. Ἐλάτε ὅμως τώρα!

— Ποῦ;

— Εἰς κἀνὲν ἐμπορικὸν ἐτοίμων φορεμάτων.

Καὶ πράγματι ἦτο ἀναγκαῖα ἡ ἐπίσκεψις αὐτῇ, διότι τὰ ἐνδύματα τοῦ Φιλέα Φόγ καὶ τοῦ Φίξ ἦσαν κατεσχισμένα, ὥστε ἀμφότεροι εἶχον διαπληκτισθῇ χάριν τῶν ἐντίμων κυρίων Κάμερφηλδ καὶ Μανδιβόυ.

Μετὰ μίαν ὥραν, φέροντες νέα ἐνδύματα καὶ νέους πῖλους, ἐπανῆλθον εἰς τὸ Διεθνὲς Ξενοδοχεῖον, ὅπου ὁ Πονηρίδης ἀνέμενε τὸν κύριόν του ὀπλισμένος δι' ἡμισείας δωδεκάδος ἐξαβόλων πολυκρότων, κεντροφλεγῶν καὶ φερόντων μάχαιραν.

Ἰδὼν οὗτος τὸν Φίξ συνοδεύοντα τὸν κ. Φόγ, ἐσκυθρόπασεν· ἀλλ' ἠθρίασε πάλιν μετὰ μικρόν, ἀφοῦ ἡ κ. Ἀουδά συντόμως διηγῆθη τὰ διατρέξαντα, πεισθεὶς πλέον, ὅτι ὁ Φίξ δὲν ἦτο ἐχθρὸς ἀλλὰ σύμμαχος, καὶ ἐτήρει τὴν ὑπόσχασίν του.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ γεύματος προσεκλήθη ἁμαξά, ὅπως μεταφέρει τοὺς ὁδοιπόρους καὶ τὰ σκεύη των εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν. Πρὶν ἢ δ' ἐπιβῇ τῆς ἁμαξῆς ὁ κ. Φόγ, ἠρώτησε τὸν Φίξ:

— Ἀν' εἶδατε πλέον ἐκεῖνον τὸν συνταγματάρχην Πρόκτορ;

— Ὁχι, ἀπήντησεν ὁ Φίξ.

— Ὡς ἐπανεέλθω εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ νὰ τὸν εὕρω, εἶπε ψυχρῶς ὁ κ. Φιλέας. Ἀν' εἶνε πρόπον ν' ἀνεχθῇ ἄγγλος τοιαύτην συμπεριφορὰν.

Ὁ ἀστυνομικὸς ὑπαλλήλος ἐμειδίασε σιωπῶν. Ἀλλ', ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ὁ κ. Φόγ ἦτο ἐκ τῶν ἄγγλων ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἀνέχονται μὲν τὴν μονομαχίαν ἐπὶ τῆς πατρίδος των, μονομαχοῦσιν ὅμως ἐπὶ τῆς ξένης γῆς, ὁσάκις πρόκειται νὰ ὑπερασπισθῶσι τὴν τιμὴν των.

Τὴν ἔκτην ὥραν παρὰ τέταρτον οἱ ὁδοιπόροι ἀφίχθησαν εἰς τὸν σταθμόν, καὶ εὗρον τὴν ἁμαξοστοιχίαν ἐτοίμην εἰς ἀναχώρησιν.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ κ. Φόγ ἐπέβαινε τῆς ἁμαξῆς, ἰδὼν ὑπαλλήλόν τινα τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ πλησιάζας αὐτόν,

— Φίλε μου, τῷ εἶπεν, ἔγειναν νομίζω κάτι παραχαὶ σήμερον εἰς ἅγιον Φραγκίσκον;

— Ἦτο συνάθροισις πολιτικὴ, κύριε, ἀπήντησεν ὁ ὑπαλλήλος.

— Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δρόμους μ' ἐφάνη ὅτι παρετῆρησα ἑξαψιν.

— Ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ ἐκλογή.

— Κἀνενὸς ἀρχιστρατήγου βέβαια; ἠρώτησεν ὁ κ. Φόγ.

— Ὁχι, κύριε· ἐνὸς εἰρηνοδίκου.

Μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην ὁ Φιλέας Φόγ ἀνέβη εἰς τὴν ἁμαξάν, καὶ ἡ ἁμαξοστοιχία ἀνεχώρησε δι' ὅλης τοῦ ἀτμοῦ τῆς δυνάμεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣΤ'

Ἡ ταχεῖα ἁμαξοστοιχία τοῦ Εἰρηνικοῦ σιδηροδρόμου.

«Μεταξὺ δύο Ὀκεανῶν» λέγουσιν οἱ Ἀμερικανοί, καὶ ἀληθῶς αἱ τρεῖς αὗται λέξεις εἰσὶν ἡ προσφυστέρη ὀνομασία τῆς μεγάλης σιδηρᾶς τροχιάς, ἥτις διαπερᾷ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῶν πλάτος. Πράγματι ὅμως ὁ σιδηροδρόμος τοῦ Εἰρηνικοῦ διαίρεται εἰς δύο καθαρῶς διακεκριμένα τμήματα, τὸν Κεντρικὸν Εἰρηνικόν, μετὰξὺ ἁγίου Φραγκίσκου καὶ Ὁγδεν, καὶ τὸν Ἠνωμένον Εἰρηνικόν, μετὰξὺ Ὁγδεν καὶ Ὁμάχης, ὅπου συμπίπτουσι πέντε εὐθεῖαι ὁδοί, δι' ὧν κοινωνεῖ ἡ Ὁμάχα μετὰ τῆς Νέας Ὑόρκης.

Οὕτω δὲ ἡ Νέα Ὑόρκη καὶ ὁ ἅγιος Φραγκίσκος ἐνοῦνται σήμερον δι' ἀδιακόπου μεταλλικῆς ταινίας, ἐχούσης μῆκος τρισηλίων ἑπτακοσίων ὀγδοήκοντα ἑξ μιλίων. Μεταξὺ Ὁμάχης καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ἡ ὁδὸς διέρχεται τόπους φοιτωμένους ἔτι ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν ἀγρίων θηρίων, χωρὶν εὐρείαν, ἣν οἱ Μορμόνοι ἤρξαντο ἀποικίζοντες περὶ τὰ 1845, ὅτε ἐδιώχθησαν ἐκ τοῦ Ἰλ-
λινοά.

Ἄλλοτε, ὑπὸ τὰς εὐνοϊκωτάτας τῶν περιστάσεων, διήνυε τις ἐντὸς ἑξ μηνῶν τὸ μετὰξὺ ἁγίου Φραγκίσκου καὶ Νέας Ὑόρκης διάστημα.

Σήμερον διανύει τις αὐτὸ ἐντὸς ἐπτὰ μόνον ἡμερῶν.

Κατὰ ἔτος 1862, ἐναντίον τῆς ἀντιστάσεως τῶν νοτίων βουλευτῶν, οἵτινες ἀπῆλθον μεσημβρινωτέραν γραμμὴν, ὠρίσθη ἡ τροχία τοῦ σιδηροδρόμου μετὰξὺ τοῦ τεσσαρακοστοῦ πρώτου καὶ τεσσαρακοστοῦ δευτέρου παραλλήλου, καὶ ὁ ἀοίδιμος πρόεδρος Λίγκολν ὤρισεν, αὐτὸς ὁ ἴδιος, τὴν ἀφετηρίαν τῆς νέας γραμμῆς ἐν τῇ πόλει τῆς Ὁμάχης κατὰ τὸ κράτος τῆς Νεβράσκας.

Αἱ ἐργασίαι ἤρχισαν εὐθὺς καὶ ἐξηκολούθησαν μεθ' ὅλης ἐκείνης τῆς Ἀμερικανικῆς δραστηριότητος, ἥτις οὔτε χαρτογραφικὴ εἶνε οὔτε γραφειοκρατικὴ. Ἡ δὲ ταχύτης τῆς ἐκτελέσεως κατ' οὐδὲν ἔμελλε νὰ βλάβῃ τὴν καλὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου. Ἐπὶ τῶν πεδιάδων κατεσκευάζετο ἐν καὶ ἡμισυ μίλιον καθ' ἐκάστην, ἀτμομηχανὴ δὲ, κινουμένη ἐπὶ τῶν ἐλασμάτων τῆς προτεταίας ἔφερε τὰ ἐλάσματα τῆς ἐπαύριον, καὶ διέτρεχεν αὐτὰ καθ' ὅσον ἐτοποθετοῦντο.

Ὁ σιδηροδρόμος τοῦ Εἰρηνικοῦ διακλαδοῦται πολλαχοῦ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἑκτασιν, πρὸς τὰ κράτη τῆς Ἰόδας, τοῦ Κανσᾶς, τοῦ Κολοράδου καὶ τοῦ Ὁρεγῶνος. Καταλείπων τὴν Ὁμάχην παρατρέχει τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πλάττη μέχρι τῶν ἐκβολῶν τῆς βορείας του διακλαδώσεως, ἀκολουθεῖ μετὰ τοῦτο τὴν πρὸς νότον διακλάδωσιν, διέρχεται τὰς χώρας τοῦ Λα-
ραμὴ καὶ τὰ ὄρη τοῦ Βαχσᾶτς, περικαμπτεῖ τὴν ἀλμυρὰν λίμνην, φθάνει εἰς τὴν ὁμώνυμον πόλιν πρωτεύουσάν των Μορμόνων, εἰσχωρεῖ εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Τουίλας, παρατρέχει τὴν ἀμερικανικὴν ἔρημον, τὰ ὄρη τοῦ Σεδάρ καὶ τοῦ Οὐμβόλ-
δου, τὸν ποταμὸν Οὐμβόλδον, τὴν Σιέρραν Νεβά-
δαν, καὶ καταβαίνει πάλιν διὰ τοῦ Σακραμέντου πρὸς τὸν Εἰρηνικόν, χωρὶς ἡ ὁδὸς αὕτη νὰ ὑπερβῇ τὴν κλίσιν ἑκατὸν δώδεκα ποδῶν κατὰ χιλίους, κ' ἐπ' αὐτῶν ἔτι τῶν βραχυδῶν ὁρέων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ μακρὰ ἐκείνη ἀσχηρία, ἣν αἱ ἁμαξοστοιχίαι διέτρεχον ἐντὸς ἐπτὰ ἡμερῶν, καὶ δι' ἧς ἔμελλεν—ὡς ἡλπίζε τοῦλάχιστον—ὁ ἀξιότιμος κύριος Φιλέας Φόγ νὰ προφθάσῃ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ τὸ κατὰ τὴν 41 τοῦ μηνὸς ἀναχωροῦν εἰς Λιβερπούλην ἀτμόπλοιο.

Ἡ ἁμαξά, ἣν κατεῖχεν ὁ Φιλέας Φόγ, ἦν εἰ-
δος μακροῦ λεωφορείου, φερομένου ἐπὶ δύο τετρατρόχων πηγμάτων, ὧν ἡ εὐκινησία ἐπιτρέπει εἰς τὰς ἁμαξοστοιχίας νὰ διαβαίνωσιν ἐπὶ καμπύλων μικρᾶς ἀκτίνας. Ἐνδὸν αὐτῆς οὐδὲν ὑπῆρχε διαχώρισμα, δύο δὲ μόναι σειραὶ καθισμάτων ἦσαν ἐκατέρωθεν τεταγμέναι, καθέτως πρὸς τὸν ἄξονα, καὶ μετὰξὺ αὐτῶν ὑπῆρχε διάδρομος φέρων εἰς τὰ κομμωτήρια καὶ λοιπὰ ἀναγκαῖα, ἅτινα περιέχει ἐκάστη ἁμαξά. Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ἁμαξοστοιχίας αἱ ἁμαξαι συνεκινῶνται πρὸς ἀλλήλας διὰ διαβαθρῶν, καὶ οἱ ἐπιβάται ἠδύναντο νὰ κυκλοφορῶσιν ἀπ' ἄκρου

εἰς ἄκρον τοῦ ζεύγματος, ὅπερ πλὴν τῶν ἄλλων, ἔφερον αἰθούσας, δώματα, ἐστιατόρια καὶ καφε-
νεῖα. Θέατρα μόνον ἔλειπον, ἀλλ' ἡ ἔλλειψις αὕτη
θ' ἀναπληρώθη βεβαίως μίαν ἡμέραν.

Διὰ τῶν διαβαθρῶν ἐκυκλοφόρουν ἀδιακόπως
βιβλιέμποροι καὶ ἐφημεριδοπῶλαι, καὶ μετ' αὐ-
τῶν ἔμποροι ποτῶν, τροφίμων καὶ σιγάρων, μὴ
στερούμενοι ἀγοραστῶν.

Οἱ ὁδοιπόροι εἶχον ἀναχωρήσει ἀπὸ τοῦ στα-
θμοῦ τοῦ Ὀλλανδ τὴν ἑκτὴν ὥραν τῆς ἐσπέρας.
Ἦτο ἡδὴ νύξ, καὶ νύξ ψυχρὰ καὶ σκοτεινὴ, ὑπ'
οὐρανὸν πλήρη συννέφων, ἅτινα ἠπεύλουν ν' ἀ-
ναλυθῶσιν ὅσον οὐπὼ εἰς γιόνα. Ἡ ἀμαξοστοι-
χία δὲν ἔτρεχε λίαν ταχέως, καὶ ὑπολογίζο-
μένων τῶν σταθμῶν, μόλις διήνυσεν εἴκοσι μίλια
τὴν ὥραν· οὐχ ἦττον τῇ ἡρκεῖ ἡ ταχύτης αὕτη,
ὅπως διαδράνῃ ἐντὸς τοῦ τεταγμένου χρόνου τὰς
Ἡνωμένας Πολιτείας.

Οἱ ἐν τῇ ἀμαξίᾳ δὲν ὠμίλουν πολλὰ· ἄλλως
δὲ καὶ ὁ ὕπνος ἔμελλεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ κατα-
λάβῃ τοὺς ὁδοιπόρους. Ὁ Πονηρίδης ἐκάθητο
πλησίον τοῦ ἀστυνομικοῦ πράκτορος· ἀλλὰ δὲν
ὠμίλει πρὸς αὐτόν, διότι μετὰ τὰ τελευταῖα γε-
γονότα αἱ σχέσεις τῶν ἦσαν ἱκανῶς ψυχραί. Οὐ-
δεμία πλέον συμπάθεια οὐδὲ οἰκειότης ὑπῆρχε
μεταξὺ αὐτῶν, καίτοι δὲ ὁ Φίξ δὲν εἶχε μετα-
βάλλει τοὺς πρὸς τὸν Πονηρίδην τρόπους του, οὐ-
τος τοῦναντίον ἔμενε λίαν ἐπιφυλακτικὸς, καὶ
ἦτο ἔτοιμος νὰ πνίξῃ τὸν παλαιὸν του φίλον,
ἅμα τῇ ἐλαχίστῃ κατ' αὐτοῦ ὑπονοίᾳ.

Μετὰ μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς
ἀμαξοστοιχίας ἤρχισεν πίπτουσα χιών, ἀλλὰ λε-
πτὴ εὐτυχῶς καὶ μὴ δυναμένη ν' ἀνακόψῃ τὴν
πορείαν τοῦ ζεύγματος. Διὰ τῶν ὑέλων οὐδὲν
πλέον ἄλλο ἐφαίνετο ἢ εὐρεῖα λευκὴ σινδῶν, ἐφ'
ἧς παρήρκετο ἀναπτύσσων τὰς εἰλικίας του ὁ ὕ-
πότερος τῆς μηχανῆς ἀτμός.

Τὴν ὁγδόην ὥραν θαλαμηπόλος τις εἰσῆλθεν
εἰς τὴν ἀμαξίαν, καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς ἐπιβά-
τας ὅτι εἶχε σημάνει ἡ ὥρα τῆς κατακλίσεως.

Ἡ ἀμαξία ἐκείνη ἦτο κλινάμαξα (sleeping-
car), καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν μετεποιήθη εἰς
κοιτῶνα. Τὰ ἐρείσματα τῶν ἐδρῶν ἀνεκλίθησαν,
κοιτίδες δὲ ἐπιμελῶς συνεπτυγμέναι ἀνεπτύ-
χθησαν δι' εὐφυστάτου μηχανισμοῦ, καὶ ἐντὸς
ὀλίγων στιγμῶν τὰ ἐσκευάσθησαν αὐτοσχέδιοι
κοιτωνίσκοι· οὕτω δὲ ἕκαστος ἐπιβάτης εἶχε μετὰ
μικρὸν κλινὴν ἰδίαν καὶ ἀνετον, ἣν πυκνὰ παρα-
πετάσματα προσφύλασσον κατὰ παντὸς ἀδια-
κρίτου βλεμματός. Αἱ σινδόνες ἦσαν λευκαί, τὰ
προσκεφάλαια μαλακά, καὶ τὸ μόνον ὅπερ ἀπέ-
μενεν εἰς τοὺς ὁδοιπόρους ἦτο νὰ κατακλιθῶσι
καὶ νὰ ὑπνώσωσιν, ἐνῶ ἡ ἀμαξοστοιχία διεπέρα
ὀλοταχῶς τὰ κράτη τῆς Καλιφορνίας· τοῦτο
δ' ἔπραξεν ἕκαστος, ὥσει εὕρισκετο ἐντὸς ἀνέτου
κοιτωνίσκου ἀτμοκινήτου.

Κατὰ τὴν μεταξὺ ἀγίου Φραγκίσκου καὶ Σα-

κραμέντου ἐκτεινομένην γῶραν τὸ ἔδαφος ὀλίγας
ἔχει τὰς ποικιλίας. Τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σιδηρο-
δρόμου, καλούμενον Κεντρικὴ εἰρηνικὴ ὁδός, λα-
βὼν ἀφ' ἐκείνης τὸ Σακραμέντον, προὐχώρησε πρὸς
ἀνατολάς· εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ τῆς Ὀμάχης
ἀναχωροῦντος. Μεταξὺ δὲ ἀγίου Φραγκίσκου καὶ
τῆς πρωτεύουσας τῆς Καλιφορνίας ἐξετείνετο ἡ
γραμμὴ κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν
τοῦ ὀρίζοντος, παρατρέχουσα τὸν Ἀμερικανικὸν
ποταμόν, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἀ-
γίου Παύλου. Τὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων σπου-
δαίων πόλεων ἑκατὸν εἴκοσι μίλια διηνύθησαν
ἐντὸς ἐξ ὥρων, καὶ οἱ ἐπιβάται, κοιμώμενοι ἔτι
τὸν πρῶτόν των ὕπνον, διέβησαν περὶ τὸ μεσο-
νύκτιον διὰ τοῦ Σακραμέντου, χωρὶς νὰ ἴδωσι τι
τῆς σημαντικῆς ἐκείνης πόλεως, ἐν ᾗ ἐδρεύει τὸ
νομοθετικὸν σῶμα τῆς Καλιφορνίας, οὔτε τὰς ὁ-
ραίας τῆς προκυαίας οὔτε τὰς εὐρείας τῆς ὁ-
δούς, οὔτε τὰ λαμπρά της μέγαλα, οὔτε τὰς
πλατείας της, οὔτε τοὺς ναοὺς της.

Ἐξελθοῦσα τοῦ Σακραμέντου ἡ ἀμαξοστοιχία,
καὶ παρελθοῦσα τοὺς σταθμοὺς τῆς Ἐνώσεως, τοῦ
Ῥόκλιν, τοῦ Ὠβουρν καὶ τοῦ Κόλφαζ, εἰσέδυσεν
εἰς τὰ ὅρη τῆς Σιέρρας-Νεβάδας, καὶ περὶ τὴν
ἐβδόμην πρωΐν ὥραν διέβη τὸν σταθμὸν τοῦ
Σίσκου. Μετὰ μίαν ὥραν ὁ κοιτῶν εἶχε πάλιν
μεταβληθῇ εἰς συνήθη ἀμαξίαν, καὶ οἱ ἐπιβάται
ἠδύναντο νὰ διακρίνωσι διὰ τῶν ὑέλων τὰς γρα-
φικὰς λεπτομερείας τῆς ὁρεινῆς ἐκείνης χώρας.
Ἡ τροχία τοῦ σιδηροδρόμου παρηκολούθει τὰς
ἰδιοτροπίας τῆς Σιέρρας, ὅτε μὲν ἔρπουσα παρά
τὴν κλιτὺν τῶν ὀρέων, ὅτε δὲ κρεμωμένη ὑπὲρ
τὴν ἄβυσσον, ἀποφεύγουσα τὰς ἀποτόμους γω-
νίας διὰ τολμηρῶν καμπῶν, καὶ εἰσορμῶσα εἰς
στενὰς φάραγγας, αἵτινες ἐφαίνοντο ἀδιέξοδοι.
Ἡ ἀτμομηχανή, ἀκτινοβόλος ὡς κειμηλιοθήκη,
φέρουσα δὲ τὸν μέγαν αὐτῆς ἐρυθροφωγῆ φανόν,
τὸν διάργυρον κώδωνά της καὶ τὸ μέγα της ἔμ-
βολον, ἀνεμίγνυε τοὺς συριγμοὺς αὐτῆς καὶ βρυ-
χηθμοὺς πρὸς τοὺς τῶν χειμαρρῶν καὶ καταρρά-
κτῶν, περιελίσσουσα τὸν καπνὸν της περὶ τοὺς
μαύρους τῶν ἐλατῶν κλῶνας.

Οὐδεμία σχεδὸν γέφυρα οὐδὲ σύριγξ κατ' ὁ-
λὴν τὴν ὁδόν. Ὁ σιδηροδρόμος περιέκαμπτε τὰς
πλευράς τῶν ὀρέων, μὴ ἐπιζητῶν τὸν διὰ τῆς
εὐθείας συντομώτερον δρόμον, μηδὲ βιάζων τὴν
φύσιν.

Περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν ἡ ἀμαξοστοιχία εἰσῆρ-
χετο διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Κάρσον εἰς τὸ κρά-
τος τῆς Νεβάδας, βορειοανατολικὴν πάντοτε δια-
τηροῦσα τὴν διεύθυνσιν. Τὴν μεσημβρίαν δὲ κα-
τέλειπε τὸ Ῥένον, ὅπου ἔμειναν εἴκοσι λεπτά οἱ
ὁδοιπόροι, ὅπως προγευματίσωσι.

Ἀπὸ τοῦ σημείου ἐκείνου ὁ σιδηροδρόμος, πα-
ρατρέχων τὸν ποταμὸν Οὐμβόλδον, ἐτράπη
ἐπὶ τινα μίλια πρὸς βορρᾶν, παρακολουθῶν τὸ
ῤεύμα, εἶτα ἔκαμψε πάλιν πρὸς ἀνατολάς, κ' ἐ-

ξηκολούθησε τρέχων παρὰ τὸν ποταμὸν μέχρι
τοῦ ζυγοῦ τοῦ Οὐμβόλδου, ὅθεν ὁ ποταμὸς πη-
γάζει, κατὰ τὰ ἀνατολικά σχεδὸν ἄκρα τοῦ κρά-
τους τῆς Νεβάδας.

Ἀφοῦ ἐγευματίσαν ὁ κ. Φόγ, ἡ κ. Ἀουδὰ καὶ
οἱ συνοδοιπόροι των, κατέλαβον πάλιν τὰς ἐν τῇ
ἀμαξίᾳ θέσεις των, ἀνέτως δὲ καθήμενοι, ἐθεώ-
ρουν τὸ ποικίλον θέαμα, ὅπερ παρήλλασσε πρὸ
τῶν ὀφθαλμῶν των· λειμῶνας εὐρεῖς, ὅρη κατα-
γραφόμενα εἰς τ' ἄκρα τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ποτα-
μοὺς κυλίσοντας τ' ἀφρώδη των ὕδατα. Ἐνίοτε
δὲ στίφος μέγα βονάσων, συσπειρούμενον μακρό-
θεν, ἐπεφαίνετο ὡς κινούμενον πρόχωμα. Αἱ ἄ-
πειροι τῶν ἀναμικρυμένων τούτων ἀγέλαι ἀν-
τιτάσσουν πολλάκις ἀνυπερβλητὸν πρόσκομμα
εἰς τὴν διάβασιν τῶν ἀμαξοστοιχιῶν, μυριάδες
δὲ ὅλοι τῶν ζώων τούτων ἐθεάθησαν ἐνίοτε
παρελαύνουσαι ἐπὶ ὥρας πολλὰς καὶ κατὰ πυ-
κνοὺς στοίχους ἐπὶ τῆς τροχιάς. Ἡ ἀτμομηχανὴ
ἠναγκάσθη τότε νὰ σταματήσῃ, ἀναμένουσα νὰ
κενωθῇ ἡ ὁδός.

Τοῦτο συνέβη καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύ-
την. Τὴν πρώτην ὥραν τῆς πρωῒας ἀγέλη ἐκ
δέκα μέχρι δώδεκα χιλιάδων ζώων ἔφραξε τὸν
σιδηροδρόμον, ἡ δὲ μηχανή, ἀφοῦ ἔμετριάσε τὴν
ταχύτητά της, προσεπάθησε νὰ εἰσελάσῃ διὰ
τοῦ ἐμβόλου της εἰς τὸ ἄπειρον ἐκεῖνο καὶ πυ-
κνὸν στίφος, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ σταθῇ ἐνώπιον
τοῦ ἀδιαχωρήτου ὄγκου.

Ἐβλεπέ τις τὰ ζῶα ἐκεῖνα, ἅτινα καλοῦσιν
ἀπροσφώρως βουβάλους (buffalos) οἱ ἄμερικανοί,
παρελαύνοντα δι' ἀταράχου βήματος, καὶ φο-
βερῶς ἐνίοτε μυκώμενα. Τὸ μέγεθός των ἦτο
ἀνώτερον τοῦ τῶν εὐρωπαϊκῶν ταύρων, οἱ πό-
δες των καὶ ἡ οὐρά βραχεῖς, ἡ ῥάχης ἐξέχουσα
εἰς ὕβον μυῶδη, τὰ κέρατα ἀποκλίνοντα κατὰ
τὴν βάσιν, ἡ κεφαλὴ των δὲ ὁ τράχηλος καὶ οἱ
ὤμοι κεκαλυμμένοι ὑπὸ μακρότριχος χαιτῆς.
Ματαίᾳ θὰ ἦτο πᾶσα σκέψις περὶ ἀναστολῆς τῆς
πορείας των ἐκείνης. Ὅσακις οἱ βόνασοι τραπῶ-
σιν ὁδὸν τινα, οὐδὲν δύναται νὰ παρατρέψῃ ἢ
μεταβάλῃ τὸν δρόμον των. Ἀποτελοῦσι χεῖμαρ-
ρον ζῶντα, ὃν οὐδεὶς ἀνακόπτει φραγμὸς.

Οἱ ἐπιβάται, καταλαβόντες τὰς διαβάθρας,
ἐθεώρουν τὸ περίεργον ἐκεῖνο θέαμα. Ὁ δὲ μάλ-
λον βιαζόμενος Φόγ εἶχε μείνει εἰς τὴν θέσιν του,
ἀναμένων φιλοσοφικῶς, πότε ἤθελον εὐδοκήσει
οἱ βόνασοι νὰ τῷ ἀφήσωσι τὴν ὁδὸν ἐλευθέραν.
Ὁ Πονηρίδης ἦτο ἔξω φρενῶν ἐπὶ τῇ βραδυτῇ,
ἣν προὔξενει ἡ συσσωμάτωσις ἐκείνη τῶν ζώων,
καὶ μεγάλην εἶχε διάθεσιν νὰ ἐκκενώσῃ κατ' αὐ-
τῶν ὅλων του τῶν πολυκρότων τὴν προμήθειαν.

— Τί τόπος! ἀνέκραξε. Νὰ ἔρχωνται τὰ βό-
δια νὰ σταματοῦν τὰς ἀμαξοστοιχίας, καὶ νὰ
περνοῦν μὲ ὅλην των τὴν ἡσυχίαν, ὡς νὰ μὴν
ἦτον τίποτε. Ἦθελαν, μὰ τὸν Θεόν, νὰ ἤξευραν,
ὃν ὁ κ. Φόγ προσεῖδε καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόδιον εἰς

τὸ πρόγραμμά του. Καὶ αὐτὸς ὁ μηχανικός,
ποῦ δὲν τολμᾷ νὰ τοὺς δώσῃ μίαν μὲ τὴν μη-
χανὴν του!

Ὁ μηχανικός δὲν ἀπεπειράθη νὰ ἀνατρέψῃ
τὸ ἐμπόδιον, καὶ καλῶς ἔπραξε. Θὰ συνέτριβε
βεβαίως τοὺς πρώτους βονάσους, οὓς ἤθελε δια-
περάσει τὸ ἐμβόλον τῆς μηχανῆς· ἀλλ' ὅσον ἰ-
σχυρὰ καὶ ἂν ἦτο αὕτη, ἤθελε ταχέως σταμα-
τήσῃ, ἡ δὲ ἀμαξοστοιχία ἤθελεν ἀναποφεύκτως
ἐκτροχιασθῇ καὶ εὐρεθῇ εἰς δυσάρεστον θέσιν.
Τὸ καλλίτερον ἐπομένως ἦτο νὰ περιμεῖνῃ, ἐπι-
φυλασσόμενος ν' ἀνακτῇ βραδύτερον τὸν ἀ-
πολεσθέντα χρόνον δι' ἐπιταχύνσεως τῆς πο-
ρείας τοῦ ζεύγματος.

Ἡ παρέλασις τῶν βονάσων διήρκεσε τρεῖς ὁ-
λας ὥρας, καὶ μόλις τὴν ἐσπέραν κατέστη ἡ
ὁδὸς ἐλευθέρη, ὅτε ἡ οὐρά τῆς ἀγέλης διήρκετο
τὴν τροχίαν τοῦ σιδηροδρόμου, ἐνῶ ἡ κεφαλὴ της
ἐχωνεύετο εἰς τὰ πρὸς μεσημβρίαν σκότη τοῦ
ὀρίζοντος.

Οὕτω δὲ τὴν ὁγδόην ὥραν ἡ ἀμαξοστοιχία
διέβη τοὺς αὐχένους τῶν ὀρέων τοῦ Οὐμβόλδου,
καὶ τὴν ἐνάτην καὶ ἡμίσειαν εἰσεχώρησεν εἰς
τὴν γῶραν τοῦ Οὐτά, τὴν τῆς μεγάλης Ἀλμυ-
ρᾶς λίμνης, ἥτοι τὸν περίεργον τόπον τῶν Μορ-
μόνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Ἐν ᾧ ὁ Πονηρίδης ἀκούει μάθημα μορμονικῆς
ἱστορίας, τρέχων εἴκοσι μίλια τὴν ὥραν.

Κατὰ τὴν νύκτα τῆς πέμπτης πρὸς τὴν ἑκτὴν
δεκεμβρίου ἡ ἀμαξοστοιχία ἔτρεξε νοτιοανατο-
λικῶς ἐπὶ πεντήκοντα περίπου μίλια. Εἶτα δ'
ἐτράπη κατ' ἴσον διάστημα βορειοανατολικῶς,
καὶ προσήγγισεν εἰς τὴν μεγάλην Ἀλμυρᾶν
λίμνην.

Ὁ Πονηρίδης ἐξῆλθε τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς
πρωῒας ν' ἀναπνεύσῃ ἐπὶ τῆς διαβάθρας. Ὁ και-
ρὸς ἦτο ψυχρὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τεφρόχρους, ἀλλὰ
δὲν ἐπιπτε πλέον χιών. Ὁ τοῦ ἡλίου δίσκος,
εὐρὺς ὑπὸ τὴν ὀμίχλην, διεφαίνετο ὡς κολοσ-
σαῖον χρυσοῦν νόμισμα, καὶ ὁ Πονηρίδης κατε-
γίνετο νὰ ὑπολογίσῃ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ εἰς λίρας
στερλίνας, ὅτε ἡ ἐμφάνισις προσώπου παραδό-
ξου περιέσπασεν αὐτὸν ἐκ τῆς σπουδαίας ἐκεί-
νης ἐργασίας.

Τὸ πρόσωπον τοῦτο, ὅπερ εἶχεν ἐπιβῇ τῆς ἀ-
μαξοστοιχίας κατὰ τὸν σταθμὸν τοῦ Ἐλκου,
ἦν ἄνθρωπος ὑψηλὸς καὶ μελάνχρους, μαῦρον
ἔχων τὸν μύστακα καὶ μαῦρα τὰ περιπόδια,
φέρων δὲ πῖλον μελανόν, ὑπενδύτην μελανὴν
καὶ μελανὴν περισκελίδαν, λευκὸν δὲ περιλαίμιον
καὶ χειρὶδας ἐκ δέρματος κυνός. Βλέπων τις
αὐτὸν θὰ τὴν ὑπαλάμβανεν ἱερέα. Διήρκετο δὲ
ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν ἀμαξοστοιχίαν, καὶ
ἐπὶ τῆς θύρας ἐκάστης ἀμαξῆς ἐκόλληε διὰ ση-
μαντρίδων σημειώσιν τινα χειρόγραφον.

Ὁ Πονηρίδης ἐπλησίασε, καὶ ἀνέγνω ἐπὶ τι-

νος τῶν σημειώσεων ἐκείνων, ὅτι ὁ πρεσβύτερος Γουλλιέλμος Χίτζ, ἀπόστολος μορμόνος, εὐρισκόμενος ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 48 ἀμαξοστοιχίᾳ, ἐμελλε νὰ λαλήσῃ ἐν τῇ 117ῃ ἀμάξῃ, ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης ὥρας μέχρι τῆς μεσημβρίας, περὶ μορμονισμοῦ, καὶ προσεκάλει εἰς ἀκρόασιν τοῦ πάντας τοὺς κυρίους, ὅσοι ἐπεθύμουν νὰ φωτισθῶσι περὶ τῶν μυστηρίων τῆς θρησκείας τῶν Νέων Ἀγίων.

— Θὰ ὑπάγω χωρὶς ἄλλο, διενόηθη ὁ Πονηρίδης, ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἐγνώριζε περὶ μορμονισμοῦ, ἢ ὅτι βάσις αὐτοῦ ἦτο ἡ πολυγαμία.

Ἡ εἰδήσις διεδόθη ταχέως ἐν τῇ ἀμαξοστοιχίᾳ, ἥτις ἔφερεν ἐκατοστάδα περίπου ἐπιβατῶν. Τριάκοντα δ' ἐξ αὐτῶν, σαγηνευθέντες ἐκ τοῦ θελήτηρος τῆς ὁμιλίας, κατεῖχον ἤδη κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν τὰς ἑδρας τῆς ὑπ' ἀριθ. 117 ἀμάξης. Ὁ Πονηρίδης ἦτο μετὰ τῶν πρώτων, ἀλλ' οὔτε ὁ κύριός του οὔτε ὁ Φίξ ἐνόμισαν ἀναγκαῖον νὰ τὸν μιμηθῶσι.

Κατὰ τὴν ὁρισμένην ὥραν ὁ Πρεσβύτερος Γουλλιέλμος Χίτζ ἤγερθη, καὶ διὰ φωνῆς ὀργίλης, ὥσπερ ἐκ προοιμίων ἤδη εἶχε τοὺς ἀντιλέγοντας, ἀνέκραξεν:

— Ἐγὼ σὺς λέγω ὅτι ὁ Τζῶν Σμύθ εἶνε μάρτυς, ὅτι ὁ ἀδελφός του Χυράμ εἶνε μάρτυς, καὶ ὅτι αἱ καταδιώξεις τῆς κυβερνήσεως κατὰ τῶν προφητῶν θὰ κάμουν μάρτυρα καὶ τὸν Βρίμ Γιούγγ! Ποῖος τολμᾷ νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἐναντίον;

Οὐδεὶς ἀπετόλμησε ν' ἀντείπῃ εἰς τὸν ἱεραπόστολον, οὕτως ἡ ἑξάψις δὲν συνεφώνει πρὸς τὴν συνήθειαν ἥμερον φυσιογνωμίαν του. Ἀλλὰ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἐξήλουν αἱ σκληραὶ δοκιμασίαι, ὅς ὑφίστατο τότε ὁ μορμονισμός. Διότι ἀληθῶς ἡ ἀμερικανικὴ κυβερνήσις εἶχεν ἐσχάτως μετὰ πολλοῦ κόπου κατορθώσει νὰ περιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνυποτάκτων ἐκείνων θρησκομανῶν. Κυριεύσασα τὴν Οὐτά, ὑπέταξεν αὐτὴν εἰς τοὺς νόμους τῆς συμπολιτείας, ἀφ' οὗ ἐφυλάκισε τὸν Βρίμ Γιούγγ, κατηγοροῦσα αὐτὸν ἐπὶ ἀνταρσία καὶ πολυγαμία. Ἐκτοτε οἱ μαθηταὶ τοῦ προφήτου εἰργάζοντο μετὰ διπλοῦ ζήλου, καὶ μέχρις οὗ προβῶσιν εἰς ἔργα, ἀνίσταντο διὰ τοῦ λόγου εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Συνεδρίου. Ὡς βλέπει δὲ ὁ ἀναγνώστης, ὁ Πρεσβύτερος Γουλλιέλμος Χίτζ ἤσκει προσηλυτισμὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ σιδηροδρόμου.

Διηγῆθη τότε, ἐξάπτων περιπαθῶς τὸν λόγον διὰ κραυγῶν καὶ κινήσεων βιαίων, τὴν ἱστορίαν τοῦ Μορμονισμοῦ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς. Εἶπε, πῶς ἐν τῇ Ἰσραὴλ προφήτης τις μορμόνος τῆς φυλῆς Ἰωσήφ ἐδημοσίευσεν τὰ χρονικά τῆς νέας πίστεως, καὶ ἐκλήροδοτήσεν αὐτὰ εἰς τὸν υἱὸν του Μορόμ. Πῶς μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ἐγένετο δι' αἰγυπτιακῶν γραμμάτων μετάφρασις τοῦ πολυτίμου ἐκείνου βιβλίου ὑπὸ Ἰωσήφ Σμύθ τοῦ νεωτέρου, ἀγροί-

σθωτοῦ ἐν τῷ κράτει τοῦ Βέρμونت, ὅστις ἀπεκαλύφθη προφήτης κατὰ τὰ 1823· καὶ πῶς τέλος ἀγγελος ἐξ οὐρανοῦ ἐπεφάνη αὐτῷ ἐντὸς δάσους φωτοβόλου καὶ τῷ ἐνεχείρισεν τὰ χρονικά τοῦ Κυρίου.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀκροαταὶ τινες, ἐλάχιστον αἰσθανόμενοι τὸ διάφορον πρὸς τὰς ἱστορικὰς ἀποκαλύψεις τοῦ ἀποστόλου, κατέλιπον τὴν ἀμαξάν. Ἀλλ' ὁ Χίτζ ἐξηκολούθησε διηγούμενος, πῶς ὁ νεώτερος Σμύθ μετὰ τοῦ πατρός, τῶν ἀδελφῶν του καὶ τινῶν μαθητῶν, ἔδρυσεν τὴν θρησκείαν τῶν Νέων Ἀγίων, ἥτις, γενομένη δεκτὴ οὐ μόνον ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, Σκανδιναυίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, καταλέγει μετὰ τῶν ὁπαδῶν αὐτῆς πολλοὺς τεχνίτας καὶ ἄλλους ἐλευθέρια ἀσκούντας ἐπαγγέλματα· πῶς συνεστήθη ἀποικία μορμονικὴ εἰς Ὀχάϊον· πῶς ἀνηγέρθη ναὸς διὰ διακοσίων χιλιάδων ταλλήρων καὶ ἐκτίσθη πόλις ἐν Κορσάνδῃ· πῶς ὁ Σμύθ κατέστη τολμηρὸς τραπεζίτης, καὶ ἔλαθε παρ' ἀπλοῦ τινος μορμοδείκτου πάπυρον περιέχοντα διήγησιν γεγραμμένην διὰ χειρὸς τοῦ Ἀβραάμ καὶ ἄλλων διασήμεων αἰγυπτίων.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ διήγησις ἀπέβαινε κάπως μακρά, αἱ τάξεις τῶν ἀκροατῶν ἡραιώθησαν ἐπιμᾶλλον, καὶ τὸ κοινὸν περιορίσθη εἰς εἰκοσι περίπου άτομα.

Ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος, οὐδόλως ἀνησυχῶν περὶ τῆς λειποταξίας ἐκείνης, ἐξηκολούθησε λεπτομερῶς διηγούμενος, πῶς ὁ Τζῶν Σμύθ ἐπτόχευσε κατὰ τὰ 1837, πῶς οἱ καταστραφέντες μέτοχοί του ἤλειψαν αὐτὸν διὰ πίσεως καὶ τὸν ἐκύλισαν ἐπὶ πτερῶν, πῶς μετὰ τινὰ ἔτη τὸν ἀνεύρον, ἔντιμον καὶ τιμώμενον ὡς πάντοτε, εἰς τὴν Ἀνεξαρτησίαν τοῦ Μισσουρή, ἀρχηγὸν ἀκμαζούσης κοινότητος περιλαμβανούσης τρισχιλίους ὁπαδούς, καὶ πῶς τότε, διωκόμενος ὑπὸ τοῦ μίσους τῶν ἐθνικῶν, ἤναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς τὴν ἄκραν δυτικὴν χώραν τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου.

Δέκα μόνον ἔτι ἀπέμεινον ἀκροαταὶ καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ ὁ ἀγαθὸς Πονηρίδης ἀτενῶς ἀκροαζόμενος. Ἐμαθε δὲ οὕτω, πῶς ὁ Σμύθ μετὰ μακρὰς καταδιώξεις ἀνεφάνη ἐν Ἰλλινοῦ καὶ ἔδρυσεν κατὰ τὸ 1839 ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Μισισσιππὶ τὴν Ὠραίαν Νώβω, ἥς ὁ πληθυσμὸς ὑψήθη εἰς εἰκοσιπέντε χιλιάδας ψυχῶν· πῶς ἐγένετο δῆμαρχός της, ὑπέρτατος αὐτῆς δικαστῆς καὶ ἀρχιστράτηγος· πῶς κατὰ τὰ 1843 παρέστη ὑποψήφιος πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, καὶ πῶς τέλος, ἐμπεισὼν ἐν Καρχηδόνι εἰς ἐνέδραν, ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλάκας καὶ ἐδολοφονήθη ὑπὸ σπείρας προσωπιδόφρων.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Πονηρίδης ἦτο ἐντελῶς μόνος ἐν τῇ ἀμάξῃ, ὁ δὲ πρεσβύτερος, βλέπων ἀκαρδαμυκτὴ καὶ βαρκαίνων αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος, τῷ ἀφηγήθη, ὅτι μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς δολοφονίας τοῦ Σμύθ, ὁ διάδοχός του

καὶ θεόπνευστος προφήτης Βρίμ Γιούγγ, ἀναχωρήσας ἐκ Νώβω, ἐγκατέστη παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης, καὶ ὅτι, χάρις εἰς τὰς περὶ πολυγαμίας μορμονικὰς ἀρχάς, ἡ νεαρὰ ἀποικία ἐξετάθη καταπληκτικῶς ἐπὶ τῆς θαυμασίας ἐκείνης χώρας, ἐν μέσῳ τοῦ γονίμου ἐκείνου ἐδάφους, παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν εἰς Καλλιφορνίαν μεταναστεύοντων.

— Καὶ ἰδοὺ, προσέθηκεν ὁ Γουλλιέλμος Χίτζ, ἰδοὺ διατὶ ἡ ζήλοτυπία τοῦ Συνεδρίου ἐξηγέρθη καθ' ἡμῶν, καὶ οἱ στρατιῶται τῆς συμπολιτείας κατεπάτησαν τὰ ἐδάφη μας, καὶ ὁ ἀρχηγὸς ἡμῶν καὶ προφήτης Βρίμ Γιούγγ ἐφυλακίσθη παρὰ πᾶν δίκαιον. Ποτὲ ὅμως δὲν θὰ ὑποχωρήσωμεν εἰς τὴν βίαν. Διωχθέντες ἀπὸ τοῦ Βέρμونت, ἀπὸ τοῦ Ἰλλινοῦ, ἀπὸ τῶν Ὀχάϊον, ἀπὸ τῶν Μισσουρήν, ἀπὸ τὴν Οὐτάν, θὰ ἐπανεύρωμεν ἐλευθέρην τινὰ χώραν, ὅπου νὰ πῆξωμεν τὴν σκηνὴν μας. Καὶ σὺ, πιστέ μου, προσέθηκεν ὁ πρεσβύτερος, ὀργίλως ἀτενίζων ἐπὶ τὸν μόνον αὐτοῦ ἀκροατὴν, δὲν θὰ πῆξῃς τὴν σκηνὴν σου ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς σημαίας μας;

— Ὅχι, ἀπήντησε γενναίως ὁ Πονηρίδης, καὶ ἐγράπη εἰς φυγὴν, ἀφείς τὸν δαιμονιῶντα νὰ λαλήῃ ἐν ἐρήμῳ.

Διαρκούσης ὅμως τῆς ὁμιλίας ἐκείνης, ἡ ἀμαξοστοιχία εἶχε ταχέως προχωρήσει, καὶ περὶ τὴν δωδεκάτην καὶ ἡμίσειαν ἐφθάνεν εἰς τὸ βορειοδυτικὸν ἄκρον τῆς μεγάλης Ἀλμυρᾶς λίμνης. Ἐκείθεν ἡδύνατο νὰ περιλάβῃ τὸ βλέμμα ἐν εὐρείᾳ περιμέτρῳ τὸ θέαμα τῆς ἐσωτερικῆς ἐκείνης θαλάσσης, ἥτις καλεῖται καὶ Νεκρὰ Θάλασσα, καὶ εἰς τὴν ἐκβάλλει ὁ ἀμερικανικὸς Ἰορδάνης. Λίμνη θαυμασία, περιβαλλομένη ὑπὸ βράχων ἀγρίων, εὐρείας ἐχόντων τὰς βάσεις καὶ κεκαλυμμένων ὑπὸ λευκοῦ ἐπιπάγου ἀλατος· μεγαλοπρεπὴς ὕδατιν ἑκτασίς, καλύπτουσα ἄλλοτε πολὺ μείζονα χώρον, ἥς ὅμως αἱ ὄχθαι, ἀνυψωθεῖσαι βροχηδόν, περιορίσαν τὴν ἐπιφάνειαν, αὐξήσασαι τὸ βάθος.

Ἡ Ἀλμυρὰ λίμνη, ἔχουσα μῆκος ἐβδομήκοντα περίπου μιλίων καὶ πλάτος τριάκοντα πέντε, κεῖται εἰς ὕψος τρισχιλίων ὀκτακοσίων ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Διάφορος ὅλως τῆς Ἀσφαλίτιδος λίμνης, ἥς ἡ ταπεινότης ἐμφαίνει, ὅτι κεῖται αὕτη χιλίους διακοσίους πόδας ὑπὸ τῆς θαλάσσης τὴν ἐπιφάνειαν, εἶνε ὑπερβαλλόντως ἀλατούχος, καὶ τὰ ὕδατά της, περιέχοντα εἰς διάλυσιν στερεῶν οὐσιῶν τὸ τέταρτον τοῦ βάρους των, ἔχουσιν εἰδικὸν βάρος 1170, λογιζομένου εἰς 1000 τοῦ εἰδικοῦ βάρους τοῦ ἀπεσταγμένου ὕδατος· τούτου δ' ἕνεκα δὲν ζῶσιν ἰχθύς ἐν αὐτῇ, καὶ οἱ καταφερόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἰορδάνου, τοῦ Βέβερ καὶ ἄλλων ποταμῶν ἀποθνήσκουσι πάραυτα. Δὲν ἀλκθεύει ὅμως, ὅτι ἡ πυκνότης τῶν ὑδάτων της εἶνε τοσαύτη, ὥστε νὰ καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν βύθισιν τοῦ ἀνθρώπου.

ΤΟΜΟΣ Ζ'—1879.

Περὶ τὴν λίμνην ἡ πεδιάς ἦτο θαυμασίως καλλιεργημένη, καθότι οἱ Μορμόνοι ἐπιτηδεύονται μεγάλως τὴν γεωργίαν. Ἐξ μῆνας βραδύτερον θὰ ἐβλεπέ τις πανταχοῦ μάνδρας καὶ αὐλὰς διὰ τὰ κατοικίδια ζῶα, ἀγρούς ἐσπαρμένους σίτον, ἀραβόσιτον καὶ κέγχρον, λειμῶνας θαλεροὺς, φράκτας ἐξ ἀγρίων ῥοδῶν, καὶ συστάδας ἀκακίων καὶ εὐφορβίων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκάλυπτε τὸ ἐδαφος, ὡς ἐλαφρὰ παιπάλη, λεπτὸν στρώμα χιόνος.

Τὴν δευτέραν ὥραν οἱ ὁδοιπόροι ἀπέβησαν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Ὀγδεν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀμαξοστοιχία ἀνεχώρει πάλιν τὴν ἑκτὴν ὥραν, ὁ κ. Φόγ, ἡ κ. Ἀουδά, καὶ οἱ δύο τῶν συνοδοιπόροι εἶχον καιρὸν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀγίων διὰ τῆς μικρᾶς διακλαδώσεως τῆς ὁδοῦ, ἥτις ἀποκλίνει τοῦ σταθμοῦ τοῦ Ὀγδεν. Δύο μόνον ὄραν ἤρχοντο εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἐντελῆς ἀμερικανικῆς ἐκείνης πόλεως, ὠκοδομημένης κατὰ τὸ πρότυπον πασῶν τῶν πόλεων τῆς συμπολιτείας, αἵτινες ὁμοιάζουσι πρὸς ἀβάκκια ζατρίκιου, μονοτόνους καὶ κατηφείς ἔχοντα τὰς εὐθείας τῶν γραμμῶν καὶ τὰς ὀρθὰς τῶν γωνίας. Ὁ ἰδρυτὴς τῆς πόλεως τῶν Ἀγίων δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀνάγκην ἐκείνην τῆς συμμετρίας, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς ἀγγλοσάξωνας. Ἐν τῇ παραδόξῳ ἐκείνῃ γῶρᾳ, ἥς οἱ κάτοικοι εἰσὶν ὑποδεδέσμετοι τῶν θεσμῶν, πάντα εἰσὶ τετράγωνα, καὶ πόλεις καὶ οἶκοι καὶ ἀνοησίαι.

Τὴν τρίτην λοιπὸν ὥραν οἱ ὁδοιπόροι περιήρχοντο τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, ὠκοδομημένης μετὰ τῶν ὄχθων τοῦ Ἰορδάνου καὶ τῶν πρώτων ὑψωμάτων τῶν ὀρέων Βάχσατς. Ὀλιγίστας ἐν αὐτῇ παρατήρησαν Ἑβραίους, ὡς μνημεῖα δὲ μόνον τὸν οἶκον τοῦ προφήτου, τὸ δικαστήριον καὶ τὸ ὀπλοστάσιον. Αἱ οἰκίαι ἦσαν ἐκ πλίνθων κυανωπῶν, μετ' ἀνδρῶν καὶ στοῶν, περιβαλλόμεναι ὑπὸ κήπων, ἀκακίων, φοινίκων καὶ κεραιτῶν. Τεῖχος ἐξ ἀργίλλου καὶ λιθαρίων, κατεσκευασμένον τὸ 1853, περιέζωνε τὴν πόλιν, κατὰ τὴν κυρίαν δ' αὐτῆς ὁδόν, ὅπου ἐγίνετο καὶ ἡ ἀγορά, ὑψοῦντο μέγαρά τινά σημασιολογικά.

Εἰς τὸν κ. Φόγ καὶ τοὺς συντρόφους του δὲν ἐφάνη ἡ πόλις ἱκανῶς κατακτημένη. Αἱ ὁδοὶ της ἦσαν σχεδὸν ἐρημοί, ἐκτὸς ὅμως τοῦ μέρους τοῦ Ναοῦ, ὅπου ἐφθασαν διαβάντες πολλὰς συνοικίας περιπεφραγμένας διὰ πάλων. Αἱ γυναῖκες ἦσαν φυσικῶς πολυάριθμοι, ὡς ἐκ τοῦ παραδόξου οἰκογενειακοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Μορμόνων. Οὐχ ἦττον δὲν πρέπει τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι πάντες οἱ Μορμόνοι εἰσὶ πολύγαμοι. Εἶνε μὲν οἱ ἄνδρες ἐλεύθεροι ὡς πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ παρατηρητέον, ὅτι αἱ κυραὶ ἰδίως τῆς Οὐτάς ἐπιζητοῦσι νὰ νυμφευθῶσι, διότι κατὰ τὴν θρησκείαν τοῦ τόπου, ὁ μορμονικὸς παράδεισος εἶνε ἀπρόσιτος εἰς ἀγάμους γυναῖκας.

Αἱ ταλαίπωροι μορμονίδες οὔτε εὐποροὶ οὔτε

εὐτυχεῖς ἐφαίνοντο. Τινὲς μὲν αὐτῶν, αἱ πλουσιώτεροι βεβαίως, ἔφερον ἐφεστρίδα ἐκ μελανῆς μετάξης, ἀνοικτὴν περὶ τὴν ὀσφύν, ὑπὸ μετριώτατον περιώμιον, τῶν δὲ ἄλλων τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἐκ κοινοτάτου βαμβακικοῦ ὑφάσματος.

Ὁ Πονηρίδης, ὡς νέος ἔχων τὰς πεποιθήσεις του, προσέβλεπε μετὰ τινος φρίκης τὰς μορμονίδας ἐκείνας, ὧν πολλαὶ συνάμα ἀποστολὴν εἶχον τὴν εὐτυχίαν ἐνὸς μορμόνου, καὶ τὸν σύζυγον ἰδίως ὠκτεῖρεν ἐν τῇ εὐθυκρισίᾳ του. Τῷ ἐφαίνετο τρομερὸν τὸ νὰ ὀδηγῇ τις διὰ τῶν βιωτικῶν περιπετειῶν στίφος ὅλον γυναικῶν, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ παραδείσου, καὶ νὰ ἔχη τὴν πιθανότητα νὰ τὰς ἐπανεύρῃ ἐν τῇ αἰωνίᾳ ζωῇ ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐνδόξου Σμύθ, ὅστις θ' ἀπετέλει βεβαίως τὸ ἀγλίσμα τῶν ἡλυσίων ἐκείνων. Ἀναντιρρήτως οὐδεμίαν ἡσθάνετο κλίσιν πρὸς τοῦτο, κ' ἐνόμιζε μάλιστα—ἴσως ὅμως ἡπατάτο—ὅτι αἱ πολίτιδες τῆς Μεγάλης Λίμνης ἐτόξευον ἐπ' αὐτὸν λίαν πορσεύρα βλέμματα.

Ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ διαμονὴ του ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀγίων δὲν ἐμελλε νὰ παραταθῇ, τὴν τετάρτην δὲ ὥραν πλὴν ὀλίγων λεπτῶν οἱ ὁδοιπόροι συνητηθήσαν πάλιν ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ ἀνέβησαν εἰς τὰς ἀμαξίας των.

Ἀντήχησε μετὰ μικρὸν ὁ συριγμὸς τῆς ἀτμομηχανῆς· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν οἱ τροχοὶ τῆς ὀλισθαίνοντες ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς τροχιάς, ἤρχίζον μεταδίδοντες ταχύτητά τινα εἰς τὸ ζεῦγμα, ἀντήχησαν φωναί: Σταθῆτε! Σταθῆτε!

Ἀλλ' ἀμαξοστοιχίαν κινουμένην δὲν δύναται νὰ σταματήσῃ ὁ τυχὼν. Ὁ κραυγᾶζων ἦτο προδήλως μορμόνος τις καθυστερήσας, καὶ ἔτρεχεν ὅλως δυνάμεσιν. Εὐτυχῶς δι' αὐτὸν ὁ σταθμὸς οὔτε θύρας εἶχεν οὔτε φραγμούς. Ἐρμήσε λοιπὸν ἐπὶ τὴν σιδηρᾶν ὁδόν, ἐπήδησε ἐπὶ τοῦ ἐπιβάθρου τῆς τελευταίας ἀμάξης καὶ κατέπεσε πνευστιῶν ἐπὶ τινος ἔδρας.

Ὁ Πονηρίδης, ὅστις εἶχε παρακολουθήσει μετὰ συγκινήσεως τὰς περιπετείας τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ βραδύναντος, πρὸς ὃν ἄλλως ζωηρὴν ἡσθάνθη διαφέρειν, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ πολίτης ἐκεῖνος τῆς Οὐτᾶς εἶχε τραπῇ εἰς φυγὴν συνεπείᾳ οἰκογενειακῆς σκηνῆς.

Ἀφοῦ ὁ μορμόνος συνῆλθεν, ὁ Πονηρίδης ἐτόλμησε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ εὐγενῶς, πόσας γυναῖκας εἶχεν, ὑποθέτων ἐκ τοῦ τρόπου τῆς φυγῆς του ὅτι εἶχεν εἴκοσι τοῦλάχιστον.

— Μίαν, κύριε! ἀπήντησεν ὁ μορμόνος ὑψὼν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν. Μίαν μόνον, καὶ ἦτο καὶ πολλή!

[Ἐπεται συνέχεια.]

Ὁ πολυγραφώτατος ἀπάντων τῶν δραματικῶν συγγραφέων εἶνε ὁ Ἰσπανὸς ποιητὴς Lopez de Vega (1562), γράψας διςχιλίᾳ κωμωδίας!

Ο ΕΝ ΡΩΜΗ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Ῥώμη βροῖται ἀρχαίων ἐρείπιων. Μεταξὺ δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ τὰ τῶν ναῶν, τῶν πρὸς τιμὴν ἀνδρῶν καὶ ὑποτιθεμένων θεοτήτων κτισθέντων. Τὰς ἀληθεῖς θέσεις πολλῶν ἐκ τῶν ναῶν τούτων, ὧν τὰ ἐρείπια περιεσώθησαν μέχοις ἡμῶν καλύπτει ἡ ἐμύχλη τῆς ἀμφιβολίας· ἐν ἄλλοις δὲ καὶ τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἑστίας.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐπὶ τῆς Μ. ἄκρας τοῦ κοιμητηρίου Vaccino, ὑπὸ τὸ Παλατινάτον, ὑποτίθεται παρὰ τινων ἀρχαιολόγων κατέχουσα τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἑστίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδὲν ἔχον ἀρχαίων ἐρείπιων ἐναπομένει, αἱ δ' ἐπιτύμβιοι πλάκες τῶν Ἑστιάδων παρθένων (αἵτινες πρέπει νὰ ἐνεταφιάσθῃσαν ἐντὸς τοῦ περιβάλλου τοῦ ναοῦ) ἀνεκαλύφθησαν πλησίον τῆς ἐκκλησίας Ἀγίας Μαρίας τῆς Ἐλευθερωτρίας ἐκ τούτου ἐξάγεται ὅτι ὁ ναὸς ἔκειτο πλησιέστερον τῇ Ἀγορᾷ.

Ἀνασκαφαὶ γίνονται ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰ γειτονιάζοντα μέρη, καὶ προσδοκᾶται ἡ λύσις τοῦ ζητήματος. Ἡ γνώμη τοῦ κυρίου Ῥώζα, διευθυντοῦ τῶν ἀνασκαφῶν, εἶναι ὅτι, μέρος τοῦ ναοῦ ἔκειτο ἐπὶ τῆς τοποθεσίας ἣν σήμερον κατέχει ὁ εἰρημένος ναὸς τῆς Ἀγίας Μαρίας.

Ἡ Ἑστία μία τῶν μεγαλητέρων θεοτήτων τῶν ἀρχαίων κατὰ τε τὸ ὄνομα καὶ τὸν τρόπον τῆς λατρείας, ἐθεωρεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ κέντρον τῆς οἰκογενείας, ἐνθα τὰ μέλη αὐτῆς συνήρχοντο, συνωμίλουν καὶ συνεστιῶντο. Ὁθεν ἐθεωρεῖτο ἡ Ἑστία ὡς ἡ Θεὰ τῆς οἰκιακῆς ἐνότητος καὶ εὐτυχίας. Ἔνοι καὶ φίλοι ἐφιλοξενούντο πλησίον τῆς Ἑστίας, ἐκεῖ οἱ οἰκέται ἐζήτουν ἄσυλον καὶ προστασίαν, καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἔτευκον ὅρκια πιστά. Ἐν Ἑλλάδι ἡ Ἑστία εἶχεν ὀλίγους ναοὺς, διότι ἐκάστη οἰκία καὶ ἕκαστον Πρυτανεῖον ἐθεωρεῖτο ὡς θυσιαστήριον αὐτῆς. Ὡς μετέχουσα δὲ πασῶν τῶν θυσιῶν τῶν προσφερομένων τοῖς ἄλλοις Θεοῖς, ἐλάμβανε πάντοτε τὰς πρώτας καὶ τελευταίας σπονδὰς κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστης ἱεροτελεστίας. Ἐν Ἑρμιόνη τῆς Ἀργολίδος εἶχε μὲν αὕτη ἰδιαίτερον ναὸν ὅμοιον πρὸς τὸν τῆς Ῥώμης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἴδιον ἀγαλμα ἐν τῷ ναῷ. Αἱ ἐν τῷ βωμῷ αὐτῆς ἐν Ῥώμῃ προσφερόμεναι θυσαί συνίσταντο ἐκ κόκκων, καρπῶν, σπονδῶν ὕδατος ἐλαίου οἴνου καὶ μέσχων. Ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς ὑπῆρχον ὁ βωμὸς καὶ τὸ ἱερὸν πῦρ, οὐδεὶς δὲ εἰσῆρχετο εἰς αὐτὸν πλὴν τοῦ μεγάλου Ποντίφικος. Οἱ ἀνώτεροι ἄρχοντες τοῦ κράτους ἀναδεχόμενοι τὴν ἐξουσίαν, ἔπρεπε νὰ προσφέρωσι θυσίας τῇ Θεᾷ θυσιάζοντες ἀλλαχοῦ καὶ οὐχὶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ αὐτῆς. Αἱ Ἑστιάδες παρθένοι αἵτινες ἐξετέλουν τὰ χρέη ἱερειῶν, ἦσαν τέσσαρες μία δι' ἐκάστην τῶν ἀρχαίων φυλῶν. Καθῆκον αὐτῶν ἦτο ὅπως ἀείποτε διατηρῶσι τὸ

ἱερὸν πῦρ ἄσβεστον. Ὁ ἀριθμὸς ἦτο ἱκανὸς ὥστε ἀλληλοδιαδόχως ἀνελάμβανον τὰ καθήκοντά των. Ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν βασιλέων βραδύτερον δὲ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ποντίφικος. Οἱ γονεῖς δὲν ἐτόλμων ν' ἀρνηθῶσι τὴν προσφορὰν τῶν θυγατέρων των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Θεοῦ πλὴν ἐπὶ τριῶν περιπτώσεων. α') Ἐὰν ἄλλη ἀδελφὴ ὑπηρετῇ, σεν ὡς Ἑστίας, β') Ἐὰν οἱ γονεῖς δὲν εἶχον περισσώτερα τῶν 3 τέκνων, καὶ γ') Ἐὰν ὁ πατὴρ κατεῖχε τὸ ἀξίωμα ἀρχιερέως.

Ἡ ἐκλεγομένη Ἑστίας παρθένος ἔπρεπε νὰ ὑπηρετήσῃ 30 ἔτη, ἐξελέγετο δὲ ἀπὸ τοῦ ἔκτου μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ διορισμοῦ των. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ὑπηρεσίας των ἦσαν ἐλεύθεραι νὰ ἐλθῶσιν εἰς γάμου κοινωνίαν. Ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ὅμως συνειθισμέναι εἰς αὐτὸν τὸν βίον, σπανίως συνέβαινε νὰ ὑπανδρευθῇ τις αὐτῶν, οὕτω δὲ ἐξηκολούθουν οὕσαι Ἑστιάδες δι' ὅλου τοῦ βίου των. Αἱ Ἑστιάδες ἀπῆλθον ἐν Ῥώμῃ μεγίστων τιμῶν. Ὅπότ' ἐν λ.γ. ἐξήρχοντο, προεπορεύετο ῥαβδοῦχος, ὅταν δὲ συνήντων αὐτὰς Δήμαρχοι ἢ Ὑπατοὶ ἐκκλινον τὰς κεφαλὰς ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς θελήσεώς των ἐξήρτατο ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των προσπίπτοντος καταδίκου. Ἑστίας παρθένας κατεῖχε τὴν ἰδίαν θέσιν ἣν καὶ ὁ Φιλῶμις Διάλιος, ἦτοι ἱερεὺς στεφανηφόρος τοῦ Διὸς τὸ προσηγορικὸν τοῦτο ὄνομα Flamen ἔλαβεν αὐτὸς τε καὶ ἄλλων τινῶν Θεῶν οἱ ἱερεῖς ὡς ἐκ τοῦ filum τῆς ἐξ ἐρίου ταινίας, ἣν εἶχε περὶ τὸν πλῆον του, ἀντὶ τοῦ στεφανηφόρος εὐρίσκεται καὶ φλαμέντης παρὰ τοῖς Ῥωμαῖζουσιν Ἑλλησιν. Ἦτο δὲ ἐν τιμῇ μεγάλη ὁ Flamen Dialis, ἐλαμβάνετο μόνον ἐκ τῶν πατρικίων καὶ εἶχε πολλὰ προνόμια, ἐκάθητο ἐπὶ ἀγκυλόποδος ἐλεφαντίνου δίφρου, ἐφόρει περιπόρφυρον τήβεννον, ἠκολούθειτο ὑπὸ ῥαβδοῦχου, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς δυσάρεστους περιορισμοὺς ὑπέκειτο. Δὲν ἐπέβαινεν ἵππου δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ φορῇ δακτύλιον ἔχοντα τίμιον λίθον, δὲν ὠρχίζετο, δὲν ἔμενε τὴν νύκτα ἐξω τῆς πόλεως Ῥώμης. Δὲν διεζευγνύετο τὴν γυναῖκά του, καὶ ἂν αὕτη ἀπέθνησκεν, ὤφειλε νὰ καταθῇ καὶ αὐτὸς τὴν ἱερατείαν του.

Αἱ προσευχαὶ τῶν Ἑστιάδων εἶχον ἰδιαίτεραν δύναμιν· διαθῆκαι καὶ σπουδαῖα ἔγγραφα συχνάκις ἐνεπιστεύοντο αὐταῖς. Ἐὰν ἀμελείᾳ τῆς ἱερείας, ἐσθέννυτο ποτε τὸ πῦρ, ἡ ἀμελεία αὕτη ἐπληρωθεῖτο διὰ θυσιῶν, ἡ δὲ θυσιολογία οὐχὶ ἐκ κοινοῦ φωτός, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς προστριβῆς δύο ξύλων ὑπὸ τοῦ Ποντίφικος ἢ ὑπὸ φακοῦ ἐκτεθειμένου εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἥλιου, ἡ δὲ ἱερεῖα ἔφερεν αὐτὸ ἐντὸς λευκοσιδήρου πορφυροχρόου εἰς τὸν ναόν. Ἐὰν ἡ Ἑστία ἠθέλει τοὺς ὄρκους τῆς, μόνον ὁ θάνατος τὴν ἐξίλωνεν· ἐφέρετο ζῶσα εἰς ὑπόγειον θύ-

λον πλησίον τῆς «Κολλίνης Πύλης» ἐδένετο ἰσχυρῶς διὰ δερματίνων λωρίων, καὶ κεκαλυμμένη οὕτως ὥστε οὐδὲ ἡ φωνὴ αὐτῆς ἠκούετο. Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἐφέετο ὡς ἐν κηδεῖᾳ συνοδευμένη ὑπὸ φίλων καὶ συγγενῶν, ἐν τῷ μέσῳ μιστριώδους σιωπῆς τῶν παρευστῶτων. Κατὰ τὴν ἀφίξιν τῆς ἐν τῷ ὠρισμένῳ τόπῳ τῆς ταφῆς, ἐλύετο τῷ δεσμῶν. Ὁ μέγας Ποντίφιξ ἀπήγγελλε μυστηριώδη προσευχήν, εἶτα ὠδήγουν αὐτὴν εἰς τὴν κλίμακα τὴν ἀγούσαν εἰς τὸν τάφον, ὁ δὲ ἄρχιερεὺς κατεβίβαζεν αὐτὴν καὶ ἀνύψωνε τὴν κλίμακα. Διαρκούσης τῆς πράξεως ταύτης, ὁ Ποντίφιξ καὶ οἱ ἄλλοι ἱερεῖς ἔσφρον τὰ πρόσωπά των πρὸς τὸν τύμβον· ἡ Ἑστίας εὐρισκεν ἐκεῖ κλιντήριον, λύχνον, ὀλίγον ἄρτον, οἶνον, καὶ ἑλαιον. Ὁ τύμβος ἐκλείετο καὶ ἐκαλύπτετο διὰ χώματος ἰσοπεδούμενος μὲ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἐπιφανείας. Αὐτηρὸν τῶνόντι εἰς τοιαῦτα πεπολιτισμένα ἔθνη νὰ ἦτον εἰσηγμένη τοιαύτη εἰδωλολατρεία, ἐνῷ οὔτε θεοὺς εἶχον, οὔτε ἔχνη ἱστορικῆς αὐτῶν ὑπάρξεως.

ΣΟΦΙΑ ΣΑΛΙΕΜΑΝΝ.

Ὁ κ. Henri de Garville ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἐν τῇ «Εφημερίδι τῶν συζητήσεων» ἀξιοσπούδαστον διατριβὴν «Περὶ γάμου», ἥς μετάφρασιν μεταδίδομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἑστίας. Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ

Ἄς μοι συγχωρήσωσιν οἱ θιασῶται τῆς ἀγάμίας, ἀλλὰ καθῆκόν μου νομίζω νὰ μὴ ἀποκρύψω πλέον ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν μόνην ἡμέραν, ὅτι ἡ ἀπογραφικὴ κηρύσσεται ὑπὲρ τοῦ γάμου! Ἐκ τῶν ἀκρίβεστάτων καὶ ἐπιμελεστάτων παρατηρήσεων ἱατροῦ τινος (Dr Bertillon) προέκυψαν πλείστου λόγου ἄξια ἐξαγόμενα καὶ περιεργότατα, ἅτινα δυσκόλως θὰ ἠδύνατο τις νὰ ὑποπτεύσῃ. Ὁφέλιμον δὲ νομίζοντες νὰ ὑποβάλωμεν τὰς πληροφορίες ταύτας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἐχόντων συμφέρον, τουτέστι τῶν ἀγάμων νέων, τῶν νεαρῶν χηρῶν, τῶν γηραιῶν χηρῶν κλπ., περὶ τὸν κρίνομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι πᾶς τις μαθὼν τὰς πληροφορίες ταύτας θὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ τὰς ἀνακωινώσῃ εἰς τὸν πλησίον του, μὴ δυνάμενος ἀπογράψας νὰ σεβασθῇ τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, προκειμένου λόγου περὶ τοιοῦτου πλείστου λόγου ἀξίου ζητήματος.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος γάλλος ἱατρός ἐπενόησε νὰ παραβάλῃ τὰ κατὰ τὸν γάμον οὐχὶ ἀπλῶς κατὰ ὁμάδας ὡς ἐγίνετο μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ καὶ κατ' ὁμάδας καὶ κατὰ τὰς ὁμολόγους ἡλικίας. Ἀλλως τὰ ἐξαγόμενα, ὡς εὐκόλως δύναται πᾶς τις νὰ ἐννοήσῃ, οὐδὲν λέγουσι· διότι εἶνε φανερόν ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἡ ἡλικία εἶνε τὸ πᾶν. Λογικῶς σκεπτόμενός τις δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ εἰς τὸν ὑπολογισμόν τῆς συγκρίσεως τοὺς ἀγάμους καὶ τοὺς χήρους τοὺς οὐδὲν δι-

καίωμα γάμου πλέον έχοντας. Τούναντίον δὲ εἶνε τις ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ἐὰν παραβάλλῃ τοὺς χήρους, τοὺς ἀγάμους, τοὺς διεζευγμένους κατὰ τὰς αὐτὰς περιόδους τοῦ βίου. Τῆς ἀρχῆς ταύτης δεχθείσης πρὸς ταξινόμησιν, τὰ πράγματα λαλοῦσιν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ μετὰ πειστικωτάτης εὐφραδείας.

Ὁ κ. Βερτιγιὼν ἔλαβε πρῶτον ὡς παράδειγμα τὰς Κάτω Χώρας, διότι ἐκεῖ δύναται τις εὐκολώτερον ἢ ἄλλαχοῦ νὰ ἐξετάσῃ τὰς τρεῖς πολιτικὰς ἐπιγάμους καταστάσεις, τὴν τῶν ἀγάμων δὴλον ὅτι, τὴν τῶν χηρέων καὶ τὴν τῶν διεζευγμένων. Ἰδοὺ καὶ οἱ ἀριθμοί.

Ἀπὸ 22-24 ἐτῶν οἱ νέοι νυμφεύονται κατ' ἔτος 46 τοῖς 1000. Οἱ χηρεύοντες κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην εὐθὺς νυμφεύονται τάχιστα ἐκ δευτέρου 213 τοῖς 1000, τουτέστι πενταπλάσιοι. Κατὰ δὲ τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν ὁ γάμος εἶνε ἐπιζήτητος τουτέστι μετὰ τῶν 25 καὶ 35 ἐτῶν, οἱ εἰς δεύτερον γάμον ἐρχόμενοι νέοι εἶνε 110 τοῖς 1000. Καὶ οἱ χῆροι; οὐχὶ 110 τοῖς 1000, ἀλλὰ 327 καὶ 356 τοῖς 1000 κατ' ἔτος.

Κατὰ τὰς ἐπομένους ἡλικίας ἡ πρὸς τὸν γάμον ὁρμὴ παρεκκλίνει μὲν, ἀλλὰ πάντοτε ἀνευ τινὸς ἐξαιρέσεως οἱ χηρεύοντες βλέπουσι πρὸς τὸν γάμον μετὰ τετραπλασίας ὁρμῆς ἢ οἱ ὁμήλικες αὐτῶν ἄγαμοι.

Περὶ δὲ τῶν διεζευγμένων θὰ ἡδυνάμεθα βεβαίως νὰ εἰπωμεν ὅτι ὁ γάμος τοῖς ἔγεινε μάθημα, διότι κατὰ τὸ ἀρχαῖον λόγιον δις ἐξαμαρτεῖν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ. Καὶ ὅμως συμβαίνει ὅλως τούναντίον, διότι ἀπὸ τῶν 30 ἐτῶν μέχρι τῶν 35 ἡ πρὸς τὸν γάμον ῥοπὴ εἶνε κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπερτέρα τῆς τῶν νέων, ἥτοι 186 κατὰ 112, καὶ ἐξακολουθεῖ αὐξανόμενη τάχιστα μέχρι τῶν 45 ἐτῶν, ὅτε αὕτη εἶνε ἐξαπλασία τῆς τῶν ἀγάμων καὶ ὑπερτέρα καὶ αὐτῆς τῆς τῶν ἐν χηρείᾳ! Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλαττοῦται ἀλλ' οὐδόλως ὅμως παύουσα οὕσα ὑπερτέρα τῆς τῶν ἐτέρων δύο.

Εἶνε ἀρκούντως φανερόν τὸ πρᾶγμα; Μάλιστα, ἀλλ' ὅμως θὰ εὐρεθῇ τις βεβαίως νὰ εἴπῃ ὅτι πρόκειται περὶ τῶν Κάτω Χωρῶν. Μεταβῶ μὲν λοιπὸν εἰς Ἑλβετίαν. Ἀλλ' οἱ ἐν χηρείᾳ Ἑλβετοὶ βλέπουσιν εἰς τὸν γάμον πολὺ μᾶλλον τῶν Ὁλλανδῶν, νυμφεύμενοι τετράκις πλέον τῶν τῆς αὐτῆς ἡλικίας ἀγάμων νέων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 45 ἔτους καὶ πέρα οἱ γάμοι τῶν διεζευγμένων ὑπερβαίνουν πολὺ καὶ τοὺς τῶν ἐν χηρείᾳ. Προδολότατα λοιπὸν οἱ κακολογοῦντες τὸν γάμον ἔχουσιν ἄδικον, τὸν κατασυκοφαντοῦσιν. . . . Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ἐλθωμεν ἤδη καὶ εἰς τὰς γυναῖκας. Ἀλλ' ὁμολογητέον ὅτι ἡ διαφορὰ εἶνε μὲν μικρότερα, ἀλλ' οὐχ ἥττον ὑπάρχει. Ἐν ταῖς Κάτω Χώραις, φέρ' εἰπεῖν, αἱ ἀπὸ 18 ἐτῶν μέχρι 20 ὑπανδρεύμεναι νεάνιδες εἶνε 22 ταῖς 1000, αἱ

δὲ χῆραι τῆς αὐτῆς ἡλικίας εἶνε 44. Ἀπὸ δὲ 25 μέχρι 49, ἥτις εἶνε ἡ μᾶλλον ῥέπουσα εἰς τὸν γάμον ἡλικία ἔχομεν 115 παρθένους καὶ 157 χήρας. Αἱ δὲ διεζευγμέναι νυμφεύονται ὀλιγώτερον τῶν παρθένων ἕως τῆς ἡλικίας 30 μέχρι 55 ἐτῶν. Ἐπειτα δὲ λησμονοῦσαι βεβαίως τὸ παρελθόν, αἰρῆς ἀναφαίνονται ὑπερβαίνουσαι καὶ τὰς χήρας κατὰ τὴν εἰς τὸν γάμον ῥοπὴν καὶ αὐτὰς τὰς παρθένους δύο φορές καὶ ἡμίσειαν.

Δικαίως δὲ παρατηρεῖ ὁ ἱατρός Βερτιγιὼν ὅτι ἐπὶ μικρῶν μόνον ἀριθμῶν δύναται νὰ συμπεράνῃ ἥτοι ἐπὶ 40 μέχρι 50 γάμων καθ' ἡλικίαν, οὐδένα καὶ τὸ ἐξαγόμενον καθίσταται πως ὀλιγώτερον κανονικόν. Ἀλλ' ἐπικυροῦται ὁμῶς ὑπὸ τῶν ἐξαγόμενων τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ γινομένων παρατηρήσεων.

Καὶ ἡ γυνὴ δὲ ὡς ὁ ἀνὴρ τείνει πάντοτε εἰς τὸ νὰ συνάψῃ νέαν συζυγίαν· ἀλλ' ἡ τάσις αὕτη ἐκδηλοῦται ἀσθενέστερον παρὰ ταῖς χήραις ἢ παρὰ τοῖς χήροις τῆς αὐτῆς ἡλικίας καὶ περὶ τούτου αἱ ἀπογραφικαὶ σημειώσεις λέγουσιν ἡμῖν πικρὰν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἡμεῖς ὅμως ἐξ εὐλαβείας, ἐννοεῖται, δὲν κοινολογοῦμεν τὰς ἀδικρίτους ταύτας λεπτομερείας. Αἱ διεζευγμέναι μετὰ πολλῆς περισκέψεως καὶ ἀφ' οὗ προβῶσιν εἰς τὴν ἡλικίαν, τότε μόνον ἀποφασίζουσι περὶ νέου γάμου· φαίνεται δὲ βέβαιον ὅτι ὁ ἀνὴρ ἔχει μεῖζον θράσος καὶ ἀποφασίζει, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ δισταίνει ἔτι.¹

Ἀλλὰ πρέπει ὅμως νὰ σημειώσωμεν δύο ἐξαιρέσεις ὡς πρὸς τὴν τάσιν τῶν γυναικῶν εἰς νέον γάμον. Ἐν Βερολίῳ μὲν αἱ χῆραι ὑπερβαίνει τὸ τριακοστὸν ἔτος δὲν ὑπαδρεύονται ὀλιγώτερον τῶν παρθένων, ἐν δὲ Γαλλίᾳ κατὰ τι ὀλιγώτερον. Δὲν πρόκειται δ' ἐν ταύτῃ περὶ τῶν νεαρῶν χηρέων, αἵτινες οὐδαμῶς ὑποφέρουσι τὴν χηρείαν.

Αἱ αὐταὶ δὲ ἀναλογίαι τῶν ἐν χηρείᾳ ἀνδρῶν καὶ τῶν ἀγάμων προκύπτουσιν ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς Εὐρώπης, δὲν ἔχουσι δὲ τὸ μονοπώλιον τοῦτο μόναι ἡ Ὁλλανδία καὶ ἡ Ἑλβετία. Ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Παρισίοις, ἐν Βερολίῳ, ἐν Βελγίῳ ἰδίᾳ, αἱ διαφοραὶ μετὰ τῶν

1. Παραθέτομεν ἀριθμούς τινες πρὸς ἀπόδειξιν τούτου. Ἐπὶ 1000 ζευγῶν τελοῦνται ἐν Γαλλίᾳ κατ' ἔτος 40 νέοι γάμοι καὶ διαλύονται 33 μέχρι 34. Ἐπὶ 1000 διαλυμένων γάμων 992,4 μὲν διαλύονται ὑπὸ τοῦ θανάτου, 76 δὲ ὑπὸ διαζεύξεως. Ἐν δὲ Γερμανίᾳ καὶ Σαξωνίᾳ γίνονται διαζεύξεις δικαστικαὶ πενταπλάσιαι τῶν ἐν Γαλλίᾳ. Ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ 1000 αἰτήσεων διαζεύξεως ἀπὸ τοῦ 1861 μέχρι τοῦ 1868 προήλθον παρὰ μὲν τοῦ ἀνδρὸς 105,5 παρὰ δὲ τῆς γυναίκος 894,5. Ὁ ἀριθμὸς τῶν διαζεύξεων πανταχοῦ προβαίνει ὁσημέραι αὐξανόμενος. Ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1840 μέχρι τοῦ 1845 ἐπὶ 10000 ζευγῶν ὑπῆρχον μόνον 1,54 αἰτήσεις, μετὰ 20 δὲ ἔτη ὑπῆρχον πλέον ἢ διπλάσιαι τουτέστι 3,40. Ἡ αὕτη πρόοδος ὑπάρχει καὶ ἐν Βαυαρίᾳ, Βελγίῳ καὶ Ὁλλανδίᾳ.

ἐν χηρείᾳ καὶ τῶν ἀγάμων εἶν' ἔτι μᾶλλον εὐδιάκριτοι. Πᾶς δὲ ὁ συνάψας γάμον, τείνει προδολότατα εἰς τὸ νὰ συνάψῃ νέον «Παράξενον πρᾶγμα» θάνατον· ἴσως οἱ θιασῶται τοῦ ἀγάμου βίου, ἔστω! ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἀκριβῶς οὕτως ἔχει.

Ὡς βλέπομεν λοιπὸν ὁ ἱατρός Βερτιγιὼν ἐποίησεν ἀληθῆ ἀνακάλυψιν. Ἡ ἀπογραφικὴ, ἄλλως πως γινομένης χρήσεως αὐτῆς, οὐδόλως εἶχε ποτε ἀγάγει τοὺς μεταχειριζομένους αὐτὴν εἰς τοσοῦτον γενικὰ ἐξαγόμενα. Ὅταν δὲν συνάπτῃ τις τὰς τρεῖς κοινωνικὰς καταστάσεις τουτέστι τοὺς ἐγγάμους, τοὺς ἀγάμους, καὶ τοὺς ἐν χηρείᾳ, τότε αἱ διαφοραὶ δὲν εἶνε πλέον αἱ αὐταί· ἡ πρὸς τὸν γάμον τάσις τῶν χηρέων, τῶν χηρῶν κλπ. δὲν ἀναφαίνεται μετὰ τῆς αὐτῆς καθαρότητος. Εἶνε δὲ αὕτη παρὰ μὲν τοῖς ἀγάμοις 56.07, παρὰ δὲ τοῖς χήροις 136.000, παρὰ δὲ ταῖς χήραις 39 ἐν ᾧ παρὰ ταῖς νεάνισιν εἶνε 61.000. Ἀλλὰ τὰ ἐξαγόμενα ταῦτα εἶνε ἀπατηλά, διότι τὸ πλεῖστον τῶν ὑπολογιζομένων χηρῶν ὑπερέβησαν ἤδη τὸ 45 ἔτος τῆς ἡλικίας. Νιάττην αἱ χηραι αὗται χῆραι συνάπτουσι γάμους πλειοτέρους τῶν ὁμήλικων παρθένων, διότι δὲν δύνανται προφανῶς νὰ φθάσωσι τὴν πρὸς τὸν γάμον τάσιν τῶν νεανίδων τῶν ἔχουσιν ἡλικίαν 20 καὶ 25 ἐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ αἱ τοιαῦται χῆραι, εἶνε πολλαί, μόνῃ ἡ ἐπιρροή αὐτῶν ἀναφαίνεται ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ, ἐὰν θελήσωμεν νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς χήρας ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε χωρὶς καὶ νὰ ποιήσωμεν διάκρισιν τῆς διαφορᾶς αὐτῶν ἡλικίας. Αἱ αὐταὶ παρατηρήσεις ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν ὑπολογισμῶν τῶν ἄλλων κοινωνικῶν καταστάσεων. Ὅθεν ἡ καθ' ἡλικίαν κατάταξις ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Βερτιγιὼν συνιστωμένη εἶν' ἐτι οὐσιώδες καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου καὶ μόνου διευκρινεῖται ὁ περὶ τῆς εἰς γάμον τάσεως νόμος.

Καὶ ὁ νόμος οὗτος εἶνε σαφέστατος. Ἐπαναλάβωμεν δὲ αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγάμους: «Ὁ ἀπαξ λαβὼν πείραν τοῦ γάμου, ἐὰν δυνήθῃ θὰ λάβῃ τοιαύτην καὶ ἐκ δευτέρου.»

Τούτου δοθέντος προβῶμεν ἔτι δανειζόμενοι παρὰ τῆς ἀπογραφικῆς ἐπιχειρήματα ἀποδεικνύοντα ἀναντιρρήτως ὅτι οἱ ἄγαμοι ἔχουσιν ἄδικον. . . μένοντες ἄγαμοι. Ἀλλὰ πρὸ τούτου εἰπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ γάμου ἐν γένει. Ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Βελγίῳ οἱ ἄνδρες νυμφεύονται τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἡλικίας 25 μέχρι 35 ἐτῶν, ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ ὀλίγω ταχύτερον ἀπὸ 20-30. Οἱ ἐν Παρισίοις γάμοι ἔχουσιν ἐτι τὸ ἰδιάζον, ὅτι δὴλα δὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν γάμων εἶνε λίαν περιορισμένος ἴσα ἴσα κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ γάμοι γίνονται συχνότεροι ἐν Γαλλίᾳ, τουτέστι ἀπὸ τῆς ἡλικίας 20 μέχρι 25 ἐτῶν. Αὐξάνει δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν γάμων βαθμυδὸν σὺν τῇ ἡλικίᾳ καὶ μόνον πέρα τοῦ 40 παρὰ τοῖς

ἀνδράσι καὶ τοῦ 25 παρὰ ταῖς γυναῖξιν ἡ πρὸς τὸν γάμον τάσις φθάνουσα εἰς τὸ ἀνώτατον αὐτῆς σημεῖον γίνεται ἴση καὶ ὑπερβαίνει τὴν τῆς Γαλλίας ἀπάσης.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ διαφορὰ τῆς ἡλικίας τῶν συζύγων ἐπαισθητὴ λίαν κατὰ τὴν νεότητα προβαίνει ἐλαττομένη καὶ τέλος ἐξαφανίζεται. Καταφαίνεται δὲ παρὰ τοῖς ὁπωσοῦν προβεβηκόσι τὴν ἡλικίαν ἡ τάσις αὕτη τοῦ νὰ ζητῶσι νὰ ἀναπληρώσι τρόπον τινὰ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἔτη λαμβάνοντες σύζυγον ὀλιγώτερον ἐτῶν ἥτοι νεώτερον τὴν ἡλικίαν. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, ἡ ὑπερτριάκοντοῦτις γυνὴ θὰ λάβῃ ἄνδρα νεώτερόν τῆς, ὁ δ' ἐξηκοντούτης θὰ λάβῃ γυναῖκα τεσσαρακοντούτιδα. Τοῦ ἀνδρὸς ὄντος 23 μέχρι 25 ἐτῶν, ἡ γυνὴ θὰ εἶνε κατὰ 7 ἔτη νεώτερα. Κατὰ δὲ τὴν ἐπομένην περίοδον ἡ διαφορὰ εἶνε 2 μόνον ἐτῶν, καὶ κατόπιν ἐπέρχεται σχεδὸν ἰσότης ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῶν νέων τῶν λαμβανόντων γυναῖκας 30 μέχρι 35 ἐτῶν. Ἐκείθεν δὲ μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους ἡ τῆς γυναικὸς ἡλικία ὑπερέχει τῆς τοῦ ἀνδρὸς κατὰ 2 ἔτη μέχρι 4, ἔπειτα δὲ κατὰ 7 μέχρι 8.

Αἱ γυναῖκες αἱ λαμβάνουσιν ἄνδρας τεσσαρακοντούτους ἢ πεντηκοντούτους, μόλις εἶνε 31 ἐτῶν τουτέστι κατὰ 12 ἔτη νεώτεροι τοῦ ἀνδρὸς. Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἀνὴρ ὑπερέβῃ τὰ 60, αἱ γυναῖκες εἶνε κατὰ 20 ἔτη νεώτεροι αὐτοῦ. Ἐν κεφαλαίῳ δὲ ὅσα ὁ ἀνὴρ εἶνε μᾶλλον προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, τοσοῦτῳ ἡ γυνὴ εἶνε ἀναλόγως νεώτερα. Τοῦτο δὲ εἶνε καταφανέστερον ἐν Γαλλίᾳ ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Περὶ δὲ τῆς γονιμότητος ὁ Σάδλερ ἐποίησε παρατηρήσεις τινὰς πλείστου λόγου ἀξίας ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ περὶ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ζευγῶν. Κατ' αὐτὸν ὁ μέσος ὅρος τῆς γονιμότητος 4.1 τέκνων καθ' ἑκάστον γάμον εἶνε 5.11 ἐὰν ὁ ἀνὴρ ὑπερέβῃ τὰ 26 ἔτη, ἔπειτα δὲ ἐλαττοῦται εἰς 4.43 ἐὰν ὁ ἀνὴρ εἶνε 26 μέχρι 36 ἐτῶν καὶ τέλος 2.84 μετὰ τὸ τριακοστὸν ἔτος. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ τῆς γυναικὸς, ἥτοι 5.13 μὲν ἐὰν ἡ γυνὴ ἔρχεται εἰς γάμον πρὸ τῶν 26 ἐτῶν, 5 δὲ ἀπὸ 26 μέχρι 36 καὶ 2.89 μετὰ τὸ 36. Ἡ δὲ νεώτερα τῶν 16 ἐτῶν παράγει κατὰ γάμον μόνον 4.4 τέκνα καὶ ἡ θνησιμότης τῶν τέκνων αὐτῆς εἶνε 28.0%. Ἀπὸ 16 δὲ ἐτῶν μέχρι 20 ὑπολογίζονται 463 τέκνα καὶ 20 θάνατοι, ἀπὸ 20 δὲ μέχρι 24, τέκνα 5.21 καὶ 18.8 θάνατοι.

Ἐν Γαλλίᾳ ἑκάστος γάμος ἰδίᾳ λαμβανόμενος παρέχει 3 μόνον γεννήσεις καὶ κατὰ τὸ 20 ἔτι ἔτος ἡ ἀναλογία ἐλαττοῦται εἰς 4.92. Τὰς λεπτομερείας δὲ ταύτας ἐνθυμούμενοι δυνάμεθα εὐκόλως νὰ δεῖξωμεν ὅτι ὁ γάμος εἶνε ἀσφάλεια κατὰ τοῦ θανάτου, κατὰ τῶν ἀσθενειῶν, κατὰ τοῦ ἐγκλήματος, κατὰ τῆς αὐτοκτονίας κλπ. Τὰ δὲ πράγματα εἶνε τοσοῦτον ψηλαφητά, ὥστε δικαίως δύναται τις νὰ θαυ-

μάζη ότι υπάρχουν εἴτι ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωποι ἄγαμοι.

Ὁ κ. Βερτιγιὼν λέγει: «Ὁ ἄγαμος εἰκοσιπεντούτης ὢν ὑπόκειται εἰς τὸν θάνατον ὅσον ὁ 45 ἐτῶν ἐγγάμος· ὁ ἐν χρεΐᾳ 25 μέγροι 30 ἐτῶν ἔχει τὴν αὐτὴν θνησιμότητα τοῦ 55 μέχρι 60 ἐτῶν ἐγγάμου», ὅ ἐστι μεθερμηνεύμενον: «ἡ μὲν ἀγαμία γηράσκει τὸν ἄνθρωπον κατὰ 20 ἔτη, ἡ δὲ χρεΐα ἐπὶ μᾶλλον.»

Ἰδοὺ δὲ ἀριθμοὶ τινες ἀναφερόμενοι εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἐπὶ 1000 ἀνδρῶν ἡλικίας 40 μέχρι 45 ἐτῶν μετροῦνται θάνατοι οὐχὶ πλείονες τῶν 10 ἐγγάμων, ἀλλὰ τοῦλάχιστον 16 ἀγάμων καὶ 19 ἐν χρεΐᾳ διατελούντων. Ἐν Παρισίοις ὑπολογίζονται 15.7 θάνατοι ἐγγάμων, 27 ἀγάμων καὶ 32 ἐν χρεΐᾳ. Τῶν ἐχόντων ἡλικίαν 30 μέχρι 45 ἐτῶν ἡ θνησιμότης ὑπολογίζεται ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἐξῆς: ἐγγάμοι μὲν 100, ἀγαμοὶ δὲ 169, ἐν χρεΐᾳ δὲ 281. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡλικίας 35 ἐτῶν μέχρι 40 ἀποθνήσκουσιν ἀγαμοὶ μὲν 175, ἐν χρεΐᾳ δὲ 283. Ἀπὸ 40 δὲ μέχρι 45, ἀγαμοὶ μὲν 174, ἐν χρεΐᾳ δὲ 198, ἀπὸ 45 δὲ μέχρι 50, ἀγαμοὶ 170 καὶ ἐν χρεΐᾳ 194. Ἀλλὰ καὶ ὁ προῶρος γινόμενος γάμος καθίσταται αἷτιος κινδύνου. Τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐχόντων ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 20 ἐτῶν ἡ θνησιμότης εἶνε παρὰ μὲν τοῖς ἀγάμοις 14 παρὰ δὲ τοῖς ἐγγάμοις 100. Τὰ ἐξαχόμενα δὲ ταῦτα ἐπιβεβαιῶνται ἐκ τῶν ἀπογραφικῶν ἐρευνῶν τῶν γενομένων ἐν Βελγίῳ καὶ Ὁλλανδίᾳ.

Αἱ αὐταὶ παρατηρήσεις ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν γυναῖκα. Κατὰ τὴν ἡλικίαν 40 μέχρι 45 ἐτῶν, 100 θάνατοι γυναικῶν ἐγγάμων ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 131 νεανίδων. Ἐν τούτοις ὅμως ὁ γάμος ὁ γινόμενος πρὸ τοῦ 25 ἔτους ἀποβάλλει αἰτία θνησιμότητος· οἷον ἐν Γαλλίᾳ ἐν ᾧ ἡ θνησιμότης τῶν νεανίδων ἡλικίας 20 μέχρι 25 ἐτῶν εἶνε 102, ἡ τῶν ἐγγάμων γυναικῶν τῆς αὐτῆς ἡλικίας εἶνε 119· ἐν δὲ τῷ Βελγίῳ εἶνε 157 ἐν δὲ τῇ Ὁλλανδίᾳ 173. Ἡ δὲ θνησιμότης αὕτη διαρκεῖ ἐν ταῖς Κάτω Χώραις μέχρι τοῦ 40 ἔτους.

Τῶν νεανίδων τῶν ἔχουσιν ἡλικίαν 15 μέχρι 20 ἐτῶν ἡ θνησιμότης εἶνε 100, τῶν δὲ ἐγγάμων γυναικῶν τῆς αὐτῆς ἡλικίας εἶνε 158 ἐν τε τῇ Γαλλίᾳ καὶ τῷ Βελγίῳ, ἐν δὲ τῇ Ὁλλανδίᾳ 208.

Ἡ χρεΐα εἶνε ἐπιβλαβεστέρα εἰς τὸν ἄνδρα ἢ εἰς τὴν γυναῖκα, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Βελγίῳ γενομένων παρατηρήσεων. Ἡ χρεΐα διπλασιάζει καὶ τριπλασιάζει τὴν πιθανότητα τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός, καὶ ὁ κίνδυνος οὗτος διαρκεῖ ἐν Βελγίῳ καὶ Γαλλίᾳ μέχρι τοῦ 40 ἔτους. Εἶνε δὲ ἡ πιθανότης αὕτη μείζων ὅσῳ νεώτερος εἶνε ὁ ἐν χρεΐᾳ. Ὁ κίνδυνος τοῦ θανάτου εἶνε τριπλοῦς καὶ τετραπλοῦς εἰς τοὺς χηρεύσαντας πρὸ τοῦ 25 ἔτους.

Ἡ δύναμις τοῦ γάμου εἶνε ἐπαισθητὴ καὶ ὑπὸ νομικὴν ἔσφιν καὶ ὑπὸ ὑγιεινὴν. Τῆς εἰς τὸ ἐγκλημα τάσεως τῶν ἀγάμων ὑπολογισμένης εἰς 100, ἡ τῶν ἐγγάμων εἶνε μόνον 49.25 προκειμένου λόγου περὶ προσβολῆς κατ' ἀνθρώπων, καὶ 43.51 περὶ προσβολῆς κατ' ἰδιοκτησίας. Μάλιστα δὲ παρὰ ταῖς γυναῖξιν καταφαίνεται ἡ εὐεργετικὴ αὕτη τοῦ γάμου δύναμις, ὡς γίνεταί δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι εἰς 100 ἐγγάμους κατ' ἔτος κατηγοροῦμένους ἄνδρας ἀναλογοῦσιν 170 ἀγαμοὶ, ἐν ᾧ εἰς 100 ἐγγάμους γυναῖκας ἀναλογοῦσι 240 ἀγαμοὶ. Ὁ λόγος δὲ οὗτος ὅν ὁ κ. Βερτιγιὼν ὀνομάζει βαθμὸν τῆς διὰ τοῦ γάμου προφυλάξεως ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος εἶνε εἰς μὲν τοὺς ἄνδρας 1.7, εἰς δὲ τὰς γυναῖκας 2.45. Ἡ δὲ χρεΐα ἐλλαττοῖ ἀπὸ 100 εἰς 67 τὴν κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας προσβολῆν, ἀλλ' ὅμως αὐξάνει ἐπαισθητῶς τὸ κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἐγκλημα ἰδίᾳ παρὰ ταῖς γυναῖξιν. Κατὰ τὰς ἀπογραφικὰς λοιπὸν ἐρεῦνας αἱ χῆραι εἶνε τὰ μάλιστα ἐπιφοβοὶ, ἀλλὰ τοῦ κακοῦ ἡ αἰτία πρέπει νὰ ποδοθῇ εἰς τὴν ἀπομόνωσιν αὐτῶν, τὴν πτωχείαν, τὰς σχέσεις, τὰ κακὰ παραδείγματα κτλ. κτλ.

Ἀναντίρρητος δὲ εἶνε ἡ σωτηριώδης δύναμις τῆς ιδιότητος τοῦ νὰ εἶνέ τις πατὴρ ἢ μήτηρ. Καὶ κατὰ τῆς φρενοβλαβείας μεγίστην δύναμιν ἔχει ὁ γάμος, διότι κατορθοῖ νὰ ἐκλείσῃ τὸ ἥμισυ τοῦ κινδύνου. Κατὰ τὸν Πιρχάπιον ὁ ἀνώτατος βαθμὸς τοῦ κινδύνου τῆς φρενοβλαβείας ἐμφανίζεται μεταξὺ τοῦ 30 καὶ 40 ἔτους τῆς ἡλικίας. Λοιπὸν ἐπὶ 10000 κατοίκων εὐρίσκονται 3.68 φρενοβλαβεῖς μεταξὺ τῶν ἀγάμων καὶ 2.02 μεταξὺ τῶν ἐγγάμων εἴτε ἀνδρῶν εἴτε γυναικῶν, 3.1 δὲ μεταξὺ τῶν ἐν χρεΐᾳ.

Αἱ κυριώταται αἰτίαι τῆς αὐτοκτονίας, τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν εἶνε ἡ ἀγαμία καὶ ἡ χρεΐα. Ἐκ τῶν δικαστικῶν ἀπογραφῶν γίνεταί δῆλον ὅτι ἐξ ἐνός ἑκατομυρίου ἀγάμων γίνονται κατ' ἔτος 273 αὐτοκτονίαι, ἐν χρεΐᾳ δὲ διατελούντων 628, ἐγγάμων δὲ μόνον 246· διότι ἡ παρουσία τῶν τέκνων ὑποδιπλασιάζει τὴν τάσιν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν παρὰ τε τοῖς ἐγγάμοις καὶ τοῖς ἐν χρεΐᾳ, εἴτε ἄνδρες εἶνε εἴτε γυναῖκες. Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ γυναῖκες ὑποκείνται εἰς τὸ ἐγκλημα τοῦτο ὀλιγώτερον τῶν ἀνδρῶν.

Τέλος ἡ τοῦ ἐγγάμου βίου σωτηριώδης δύναμις ἀνευρίσκειται ἐνεργούσα κατὰ τῆς ἀσθενείας τῆς τὰ μάλιστα διαδεδομένης, κατὰ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως. Κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς ἡ φθίσις κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν προσβάλλει δις πλείότερον τοὺς ἐν χρεΐᾳ ἢ πάντας τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Μάλιστα δὲ οἱ ἀπὸ 25 μέχρι 40 ἐτῶν ἀγαμοὶ δεινῶς καταδιώκονται ὑπὸ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως.

Ἐν κεφαλῇ ἐκ τῶν προειρημένων ἐξάγεται ὅτι πᾶν ὅ τι δεινὸν δύναται τις νὰ φαντασθῇ, ἐν-

σκήπτει κατὰ τῶν ἀγάμων καὶ κατὰ τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε δικαιούται πᾶς τις νὰ εἴπῃ καθ' ἑαυτὸν ὅτι δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ὑπάρχουσιν ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι ἄγαμοι καὶ ἐν χρεΐᾳ, ἢ μόνον πρὸς ἀπόδειξιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἀνωτέρω καταδειχθέντων κινδύνων. Ὅπως δὲ ποτε ἡ ἀγαμία πρέπει ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις νὰ θεωρεῖται ἀπλῶς ὡς τυχαῖόν τι καὶ ἔκτακτον φαινόμενον, ὡς παράθλασις ἀσυγχώρητος τοῦ κανόνος.

Ὁ γάμος λοιπὸν συντείνει εἰς τὴν μακροβιότητα τῶν ἀνθρώπων, ὡς εἶδομεν. Ἀλλὰ πῶς ἐξηγεῖται τοῦτο;

Τὸ πρᾶγμα εἶνε λίαν πολὺπλοκον καὶ ἴσως θὰ ἐνομιζέτο ἄφρων ὁ ἐπιχειρήσων νὰ το δεῖξῃ. Ὁ κ. Βερτιγιὼν ζητῶν μέσον ἐξηγήσεως, κατέφυγεν εἰς τὴν ἐν τῷ γάμῳ ἐπιλογὴν, ἀλλὰ μετὰ τινὰ σκέψιν ἀπέρριψε τὸ μέσον τοῦτο· διότι ναι μὲν ἐκ πρώτης ὄψεως νομίζει τις ὅτι οἱ εἰς γάμου κοινωνίαν ἐρχόμενοι φαίνονται ὡς εὐνοηθέντες ὑπὸ τῆς τύχης, τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ τούτου ἕνεκα βεβαίως ἀντέχουσιν εἰς τοὺς κόπους καὶ τὰς ἀσθενείας μᾶλλον τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ὁ συλλογισμὸς οὗτος εἶνε ἀπατηλός· διότι οἱ ἰσχυρότεροι καὶ οἱ ὑγιέστεροι κατατάσσονται ἐν τῷ στρατῷ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀσθενέστεροι καὶ οἱ φιλάσθενοι μένοντες ἐν τῷ χωρίῳ συνάπτουσι γάμους. Ἀλλ' οὕτε οἱ πλουσιώτεροι νυμφεύονται ταχύτερον τῶν ἀπορωτέρων. Πλὴν δὲ τούτου μήπως οἱ ἐν χρεΐᾳ οἵτινες ἔπρεπε νὰ εἶνε τὸ ἄμεσον προῖόν τῆς ἐπιλογῆς ταύτης, ἐὰν τοιαύτη τις ὑπῆρχε, μήπως, λέγομεν, οἱ ἐν χρεΐᾳ δὲν ὑπόκεινται καὶ κατὰ μέγιστον βαθμὸν εἰς τὸν θάνατον, διὰ τῆς τάσεως αὐτῶν εἰς τὴν φρενοβλαβείαν, τὴν αὐτοκτονίαν κλπ. κλπ.;

Οὐχί. Προδηλότατα ἐὰν ὁ γάμος εἶνε πρόξενος τοσοῦτον ἐξαιρέτων ἀγαθῶν ὀφείλομεν νὰ ἀναζητήσωμεν αὐτὰ ἐν τῇ τάξει καὶ τῇ σωφροσύνῃ ἣν ἐπιβάλλει ὁ οἰκογενειακὸς βίος καὶ ἐν τῷ ἐξ αὐτοῦ γεννωμένῳ φυσικῷ ἐλέγχῳ μάλιστα δὲ πάντων ἐν ταῖς παντοδαύταις ἠθικαῖς σχέσεσι καὶ ὑποχρεώσεσιν αἵτινες ἐπιδρῶσι τοσοῦτον βαθέως ἐπὶ τε τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναίκας. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐγεννήθη ἵνα ζῇ μόνος καὶ ἔρημος. Ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ τὰ ὠθεῖ εἰς τὸν ἀπὸ κοινοῦ βίον, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ καὶ αἱ ἀνάγκαι. Ἐὰν δὲ συμβᾷ τι ἀπρόοπτον τὸν στερήσῃ τῆς συντροφίας του, ἐὰν ἀναγκασθῇ νὰ μεταβάλλῃ μέσον καὶ ἔξεις, πᾶσχει καὶ τήκεται ὑπὸ λύπης. Ἡ μήπως ἡ ἔξεις δὲν εἶνε δευτέρα φύσις; Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐν χρεΐᾳ εἴτε ἄνδρες εἴτε γυναῖκες εἶνε ἄνθρωποι ἐγκαταλειμμένοι καὶ ἀποπεπλανημένοι, οὐδὲν ἄλλο ζητοῦντες ἢ τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν εἰς τὴν κοινὴν ὁδόν. Ἐν πάσῃ δὲ περιστάσει τὸ ἠθικὸν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἡ θνησιμότης ἐπιτείνεται.

Πάντα δὲ ταῦτα συνέχονται· διότι οἱ ἐγγάμοι εἶνε ἀπηλλαγμένοι μυρίων κινδύνων καὶ ὑπερέχουσι κατὰ τε τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ὑγίειαν. Δὲν ζῶσι πλέον χάριν ἑαυτῶν καὶ μόνων, ἀλλὰ χάριν τῶν οἰκείων καὶ χάριν τοῦ μέλλοντος. Ἡ ἐργασία αὐτῶν εἶνε ἰσοᾶ, ἡ ὑπαρξίς των συνδεδεμένη πρὸς τὴν ὑπαρξίν τῆς οἰκογενείας, ἔχει τὴν ἀξίαν αὐτῆς καὶ προσέχει τις εἰς αὐτὴν καὶ ἀληθῶς δι' οἷον δῆποτέ τινα λόγον εἶνε διαρκῆς. Ὁ ἐν χρεΐᾳ ἐνθυμεῖται τὸν τακτικὸν αὐτοῦ βίον καὶ τὸν ἐπιποθεῖ· καὶ ἐὰν μὲν ἀδυνατῇ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτόν, περιπλανᾶται ῥιψοκινδυνῶν καὶ ἡ θνησιμότης αὐτοῦ αὐξάνει. Ἐὰν δὲ τὸναντίον ἐξαρτᾶται ἀφ' ἑαυτοῦ, σπεύδων συνάπτει δεῦτερον γάμον ὅστις τῷ ἀποδίδει τὸ θάρρος καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Οὕτω πῶς ἐξαγοῦνται ἐν γένει καὶ αἱ θλιβεραὶ συνέπειαι τοῦ τε ἀγάμου βίου καὶ τοῦ ἐν χρεΐᾳ καὶ ἡ σπουδὴ τῶν τελευταίων τούτων πρὸς συναφὴν νέας συζυγίας, ἥς τὰ ἀγαθὰ ἡδυνήθησαν ἡδὴ νὰ ἐκτιμηθῇσι. Καὶ ὁ μὲν ἐν χρεΐᾳ γινώσκει καὶ ὠφελεῖται ἐκ τῆς ἀποκτηθείσης πείρας, ὁ δὲ ἀγαμος ἀγνοῶν ἐπιμένει εἰς τὴν ἀγνοίαν τοῦ κινούμενου ὑπὸ δυσπιστίας, ὑπὸ ἀδρανείας ἢ οἴμοι! ὑπὸ φιλαυτίας. Τοιαύτη εἶνε ἀναμφιβόλως ἡ κυριώτατη αἰτία τῶν ὑπὸ τῆς ἀπογραφικῆς ἀποκαλυπτομένων καὶ βεβαιουμένων γεγονότων.

Ὅπως δὲ ποτε αἱ αἰτίαι τῶν ποικίλων τούτων φαινομένων ἔχουσι φιλοσοφικὴν μόνον σημασίαν· τὰ πρᾶγματα τὸναντίον ἔχουσιν ἀναντιρρήτως ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν· ὅθεν δὲν δυνάμεθα ἀποχωρῶντως νὰ τα καταστήσωμεν φανερά. Προκειμένου λόγου περὶ γάμου μειδίαμα ἀνατέλλει ἐπὶ τὰ χεῖλη τοῦ ἀκούοντος· ἀλλ' ὁ ἐμβριθὺς ὅμως σκεπτόμενος ὀφείλει νὰ μὴ λησμονῇ ὅτι ὑπὸ τὸ εἰδύλλιον κούπτεται πρόβλημα ἐκ τῶν μεγίστων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Ὁ γάμος μὴκύνει λίαν τὸν βίον καὶ τὰς δυνάμεις τῆς χώρας. Αὐξάνει τὰ πλοῦτη τοῦ ἔθνους, ἀνυψοῖ τὸ διανοητικὸν καὶ ἠθικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα καὶ περιστέλλει τὴν πρὸς τὸ κακουργεῖν τάσιν.

Τὸ συμπέρασμα προκύπτει ἀφ' ἑαυτοῦ. Τῶν ἐθνῶν τὰ μᾶλλον εὐτυχοῦντα εἶνε τὰ ἔχοντα πλείονας ἐγγάμους καὶ ὀλιγώτερους ἀγάμους καὶ χηρεύοντας.

Ἐπιμύθιον: Χῆροι, χῆραι, ἀγαμοὶ μεριμνᾶτε περὶ τῆς πατρίδος, μεριμνᾶτε περὶ ὑμῶν αὐτῶν καὶ . . . νυμφεύεσθε!

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δούκως

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

163.

Ἀπειροὶ τρόποι τοῦ ζῆν, κατὰ τὰ φαινόμενα γελοῖοι, ἔχουσι κεκρυμμένους λόγους ὑπάρξεως, σοφωτάτους καὶ βασιμωτάτους.

164.

Ευκολώτερον δύναται τις νὰ φανῇ ἄξιος τῶν ἀξιωματῶν, ἂν δὲν ἔχει, ἢ τῶν ἀξιωματῶν, ἂν ἔχει.

165.

Τὰ προτερήματα ἡμῶν ἐπισύρουνσι τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων τὴν ὑπόληψιν, ὃ δὲ ἀγαθὸς ἡμῶν δαίμων τὴν τοῦ κοινοῦ.

166.

Ὁ κόσμος συχνότερον ἀμείβει τὰς σκιὰς τῆς ἀρετῆς, σπανιώτερον δὲ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν.

167.

Ὑπὲρ τὴν ἐλευθεριότητα ἀντίκειται πρὸς τὴν οἰκονομίαν ἢ φιλαργυρίαν.

168.

Ἀπατηλὴ μὲν εἶναι ἡ ἐλπίς, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἄγει τὸν ἄνθρωπον πρὸς τοῦ βίου τὸ τέρας δι' ἀβρὰς ἰδοῦ.

169.

Πολλάκις ὁ ἄνθρωπος ἐκπληροῖ τὸ καθήκον αὐτοῦ ἐκ νωθρότητος καὶ δειλίας, ἅπας ὅμως ὁ περὶ τῆς ἐκπληρώσεως ταύτης ἐπαινος ἀποδίδεται εἰς τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἀγγλος διατρίβων ἐν ἐξοχῇ παρήγγειλεν ἡμέραν τινα εἰς τὸν ἡνίοχόν του νὰ πορευθῇ εἰς τὸ πλησίον χωρίον νὰγοράσῃ γάλα. Περαιτηρήσαντος δὲ τοῦ ἡνίοχου ὅτι τοῦτο εἶνε ἔργον τῶν ὑπηρετῶν.

— Καὶ ποῖον εἶνε, παρακαλῶ, τὸ ἰδικόν σου ἔργον;

— Νὰ ζεύγω τοὺς ἵππους νὰ τοὺς περιποιῶμαι καὶ νὰ ὀδηγῶ τὴν ἀμάξαν.

— Τότε λοιπόν, ζεύξε τοὺς ἵππους, παράλαβε ἐν τῇ ἀμάξῃ ἕνα τῶν ὑπηρετῶν καὶ ὀδήγησέ τον νὰγοράσῃ τὸ γάλα.

*

Δικηγόρος ἐλάλει περὶ Σακμανδρου καὶ Τρωϊκοῦ πολέμου κατὰ τινα ὑπόθεσιν, ἐν ἣ περὶ οὐδενὸς ἄλλου πρόκειται ἢ περὶ τινος μεσοτοίχου μεταξὺ δύο ἀγρῶν. Ὁ συνήγορος τοῦ ἀντιδίκου ἀπεστόμωσε τὴν ἀρχαιομάθειαν τοῦ συναδέλφου του λέγων: Τὸ δικαστήριόν σας ὅμως, κύριοι δικασταί, θὰ παρατηρήσῃ ὅτι ὁ πελάτης μου δὲν ὀνομάζεται Σιάμανδρος, ἀλλὰ Λορέντσος.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Οἱ ἀύλιοι καὶ οἱ ὑπηρεταί, οἱ θέλοντες νὰ διατηρήσωσι τὴν εὐνοίαν τοῦ αὐθέντου, ἀντὶ νὰ καταχρῶνται τῆς παρεχόμενης εἰς αὐτοὺς εὐνοίας, πρέπει νὰ ἦεν τόσῳ μᾶλλον ἐπιφυλακτικοὶ ὅσῳ ὁ δεσπότης τῶν καθίσταται οἰκειότερος.

* * Ἐμκαρίσας τὸν εὐρετὴν τῆς τυπογραφίας, ὡς ἐταλάνισα τοὺς ἡλιθίως μεταχειριζομένους τὸ θεῖον εὐρημα τοῦτο, χωρὶς νὰ τρέμωσι τὸν

δι' αὐτοῦ ἀπαθανατισμὸν τῆς μωρίας των. (Κοραῆς.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ἢ Πόσον τιμῶνται αἱ γυναῖκες.—Ἐφημερίς τις ἀγγλικὴ λέγει ὅτι ἡ σωματεμπορία ἐξακολουθεῖ ὑπάρχουσα ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς μετὰ τοῦ κέντρου τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀραβίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1876 ἀπεβιβάσθησαν εἰς Χοδεϊδᾶχ πλέον ἢ τρισχίλια δοῦλαι προσερχόμεναι ἐξ Ἀφρικῆς.

Καὶ αἱ μὲν νεάνιδες τιμῶνται 100 μέχρι 150 πιάστρων (τὸ πιάστρον δύναται 5 ἕως 6 φράγκα), αἱ δὲ νεαρὰ Ἀδύσσινιδες, 200 μέχρι 300, οἱ παῖδες 50 μέχρι 100 καὶ οἱ ἄνδρες ὀλιγώτερον.

Ὡστε, ἐπιλέγει ἡ ἀγγλικὴ ἐφημερίς, οἱ Ἀνατολίται μεγιστάνες δὲν εἶνε ἡναγκασμένοι νὰ δαπανῶσι πολλὰ πρὸς πλουτισμὸν τῶν χρωματιστῶν χαρμελίων των.

ἢ Ἀγγλικὴ τις ἐφημερίς (Galignani's Messenger) ἐδημοσίευσεν τὰς ἐπομένους λεπτομερείας περὶ τῆς Βιβλικῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Ἑταιρίας. Αὕτη δαπανᾷ ἀδρότατα εἰς δωρεὰν διανομὴν θρησκευτικῶν βιβλίων. Πέμψι δὲ κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις Παγκόσμιον Ἐθνεσιν διένειμεν 400,000 ἀντιτύπων τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῆς Παλαιᾶς ἐν διαφόροις γλώσσαις. Κατὰ δὲ τὸν βωσικὸν καὶ τουρκικὸν πόλεμον, οὗ αἱ συνέπειαι δὲν ἔληξαν ἔτι, διενεμήθησαν εἰς τοὺς βώσους 300,000 ἀντίτυπα. Πράκτωρ δὲ τις ἀπῆλθεν εἰς Ἀφγανιστάν κομίζων φορτίον ὅλον τοιούτων βιβλίων, ἵνα τα διανεῖμῃ καὶ εἰς τὰ δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα.

ἢ Ἐν τῶν 36,896,000 Γάλλων 18,968,000 (ἥτοι 53 π. 100) ἀσχολοῦνται περὶ τὴν γεωργίαν.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἡ μελέτης τῶν ἀδάμαντων τοσοῦτον ἐτελειοποιήθη, ὥστε τὴν σήμερον εἶνε δύσκολον καὶ εἰς τὸν μάλιστα ἡσυχμένον ὀφθαλμὸν νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐκ πρώτης ὀψεως τὸν γνήσιον ἀδάμαντα ἀπὸ τοῦ ψευδοῦς.

Ἰδοὺ δὲ τρόπος ἀπλούστατος δι' οὗ ὁ ἀγοραστής—ὅστις συνήθως δὲν εἶνε καὶ ἔμπειρος γνώστης, δύναται νὰ διακρίνῃ τὴν λάμψιν τοῦ ἀδάμαντος ἀπὸ τῶν ἀπατηλῶν λάμψεων τοῦ ἀπλοῦ κρυστάλλου. Ἐμβαπτίζομεν τὴν λίθον εἰς ὕδωρ διανέες καὶ ἐὰν μὲν αὕτη ἀπολέσῃ τι τῆς λάμψεως τῆς καὶ δὲν ἀκτινοβολῇ προδήλως εἰς ψευδῆς. Ἐὰν δὲ τοῦναντίον φυλάττῃ ἀμετάβλητα ἐν τῷ ὕδατι τὰ λαμπρὰ φῶτα, ὁ ἀδάμας οὗτος ἔχει . . . καλὸν νερὸν ὡς λέγομεν, καὶ δύνασθε ἀφόβως νὰ λύσητε τὸ βαλάντιόν σας πρὸς ἀπόκτησιν αὐτοῦ.